

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOJ REVIZIJI

„ZRAKA“ D.D. SARAJEVO

2022.

Broj: 01-02-09-11-4-3332-6/22

Sarajevo, juli 2023.

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1
1.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA	1
2.	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI	3
II	REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
III	KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU.....	9
IV	IZVJEŠTAJ O REVIZIJI.....	10
1.	UVOD	10
2.	PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	10
3.	PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA I ANALIZA PREDUZETIH MJERA	10
4.	SISTEM INTERNIH KONTROLA	11
5.	OBAVLJANJE POSLOVA IZ NADLEŽNOSTI	14
6.	PLANIRANJE I IZVJEŠTAVANJE	15
6.1	Izrada i donošenje plana poslovanja.....	15
6.2	Izveštavanje.....	16
7.	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	16
7.1	BILANS USPJEHA – IZVJEŠTAJ O UKUPNOM REZULTATU ZA PERIOD.....	16
7.1.1	Prihodi	16
7.1.1.1	Prihodi iz ugovora sa kupcima	17
7.1.1.2	Ostali prihodi i dobiti	17
7.1.2	Rashodi.....	18
7.1.2.1	Poslovni rashodi	18
7.1.2.2	Troškovi sirovina i materijala	18
7.1.2.3	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja.....	18
7.1.2.4	Troškovi primljenih usluga	20
7.1.2.5	Ostali rashodi i gubici	20
7.1.3	Finansijski rezultat.....	20
7.2	BILANS STANJA – IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU NA KRAJU PERIODA.....	21
7.2.1	Dugoročna imovina.....	21
7.2.1.1	Nekretnine, postrojenja i oprema.....	21
7.2.2	Kratkoročna imovina.....	23
7.2.2.1	Zalihe.....	23
7.2.2.2	Potraživanja od kupaca	24
7.2.2.3	Novac i novčani ekvivalenti.....	25
7.2.3	Kapital.....	25
7.2.4	Obaveze.....	26
7.2.4.1	Dugoročne obaveze	26
7.2.4.2	Kratkoročne obaveze	27
7.2.5	Popis sredstava i obaveza.....	28
7.3	IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA	29
7.4	IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU.....	29
7.5	BILJEŠKE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE	29
8.	NABAVKE	30
9.	OSTALI NALAZI	30
9.1	Sudski sporovi	30
10.	KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA.....	31
V	PRILOZI	32
1.	FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	32

I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Izveštaj nezavisnog revizora daje se na osnovu provedene finansijske revizije, koja obuhvata reviziju finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

1. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Negativno mišljenje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja „Zraka“ d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: Društvo), koji obuhvataju: Bilans stanja – Izveštaj o finansijskom položaju na dan 31. 12. 2022. godine, Bilans uspjeha– Izveštaj o ukupnom rezultatu za period od 1. 1. 2022. do 31. 12. 2022, Izveštaj o tokovima gotovine – Izveštaj o gotovinskim tokovima, Izveštaj o promjenama na kapitalu za period koji završava na dan 31. 12. 2022. godine, te Bilješke uz finansijske izvještaje.

Prema našem mišljenju, zbog važnosti pitanja opisanih u odjeljku *Osnova za negativno mišljenje*, finansijski izvještaji ne prikazuju istinito i fer, u svim materijalnim aspektima, finansijski položaj Društva na 31. 12. 2022. godine, finansijsku uspješnost, novčane tokove i promjene na kapitalu za godinu koja se završava na taj dan, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja.

Osnova za negativno mišljenje

Kao što je navedeno u Izveštaju:

1. Na datum bilansa nije izvršena ocjena postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, niti je vršena procjena nadoknadive vrijednosti za takva sredstva shodno MRS-u 36 – Umanjenje vrijednosti imovine, i odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH. To može imati za posljedicu da je nadoknadivi iznos sredstava manji od njihove knjigovodstvene vrijednosti iskazane u iznosu od 20.518.263 KM, odnosno da su sredstva i finansijski rezultat za 2022. godinu precijenjeni (tačka 7.2.1.1 Izveštaja);
2. Društvo ne vrši evidentiranje zaliha gotovih proizvoda u skladu sa zahtjevima MRS-a 2 – Zalihe, zbog čega ne možemo potvrditi iskazanu vrijednost zaliha proizvodnje u toku u iznosu od 727.072 KM, kao i zaliha gotovih proizvoda u iznosu od 2.735.408 KM jer se ne vrši obračun proizvodnje na osnovu odgovarajućih knjigovodstvenih dokumenata, zbog čega nismo mogli utvrditi efekte razlike između prodajne cijene i cijene koštanja. Također, Društvo nije u tekućoj, a ni u prethodnim godinama na datum bilansa vršilo procjenu njihovog nadoknadivog iznosa u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS-a 2 – Zalihe (tačka 7.2.2.1 Izveštaja);
3. Za potraživanja starija od godinu dana u iznosu od najmanje 1.023.417 KM Društvo nije izvršilo procjenu očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti. To za posljedicu može imati da su rashodi potcijenjeni, a imovina (potraživanja) i finansijski rezultat precijenjeni za očekivane kreditne gubitke (tačka 7.2.2.2 Izveštaja);
4. Državni kapital nije povećan za dio izmirenih obaveza u iznosu od 6.088.460 KM po Odluci Vlade FBiH o dodjeli novčanih sredstava iz pasivnog podbilansa, jer Skupština Društva nije donijela odluku u vezi sa povećanjem učešća državnog kapitala, u skladu s članom 3. Zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH i Odlukom Vlade FBiH o finansijskoj konsolidaciji privrednog društva „Zrak“ d.d. Sarajevo (tačka 7.2.3 Izveštaja);
5. Prilikom sastavljanja godišnjih finansijskih izvještaja Uprava Društva nije izvršila procjenu sposobnosti subjekta da nastavi poslovati u vremenski neograničenom periodu su skladu s tačkom 25. MRS-a 1 – Presentacija finansijskih izvještaja. Akumulirani gubitak na 31. 12. 2022. godine iznosi 6.800.758 KM i viši je od trećine osnovnog kapitala. Koeficijent tekuće likvidnosti je 0,27, što ukazuje na to da Društvo tekućim sredstvima nije u mogućnosti pravovremeno izmirivati tekuće obaveze.

Navedene okolnosti stvaraju sumnju u sposobnost Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem, što nije objavljeno u finansijskim izvještajima u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH (tačka 7.5 Izvještaja).

Reviziju finansijskih izvještaja obavili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i INTOSAI Okvirom profesionalnih objava.¹ Primijenjeni principi i standardi su ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, ISSAI 140 – Kontrola kvaliteta u vrhovnim revizijskim institucijama, ISSAI 200 – Principi finansijske revizije i ISSAI 2000–2899 – standardi finansijske revizije. Naše odgovornosti prema INTOSAI Okviru profesionalnih objava detaljnije su opisane u odjeljku Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja.

Nezavisni smo od Društva u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, te u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše negativno mišljenje.

Ključna pitanja revizije

Osim pitanja navedenih u odjeljku Osnova za negativno mišljenje, utvrdili smo da nema ključnih pitanja revizije.

Ostala pitanja

U postupku obavljanja finansijske revizije nije nam dostavljena potpisana Izjava rukovodstva u skladu sa zahtjevima ISSAI-ja 2580 – Pisane izjave, koja se daje u vezi s finansijskom revizijom za 2022. godinu. Izjava se daje za svrhe izražavanja mišljenja o tome da li finansijski izvještaji daju istinit i objektivan prikaz, po svim materijalno značajnim aspektima, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Međunarodnim računovodstvenim standardima, Konceptualnim okvirom za finansijsko izvještavanje i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Također, Izjavom se potvrđuje da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije prikazane u finansijskim izvještajima u svim materijalno značajnim aspektima usklađene sa nadležnom zakonskom i drugom pravnom regulativom.

Odgovornost rukovodstva (i onih koji su zaduženi za upravljanje) za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Društva odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu s prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ova odgovornost podrazumijeva i kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola, relevantnih za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze usljed prevare ili greške, odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u napomenama uz finansijske izvještaje, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su razumne u datim okolnostima.

U sastavljanju finansijskih izvještaja rukovodstvo je odgovorno za procjenjivanje sposobnosti Društva da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju, objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove zasnovane na vremenskoj neograničenosti poslovanja, osim ako rukovodstvo ili namjerava likvidirati Društvo ili prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini. Oni koji su zaduženi za upravljanje odgovorni su za nadziranje procesa finansijskog izvještavanja koje je ustanovilo Društvo.

¹ Odluka o usvajanju i objavi INTOSAI Okvira profesionalnih objava („Sl. novine FBiH“, broj 59/22). INTOSAI Okvir profesionalnih objava (engl. IFPP) čini tri nivoa objava: INTOSAI principi (INTOSAI-P), međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI) i INTOSAI smjernice (GUID).

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome da li su finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške, kao i izdati izvještaj nezavisnog revizora koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili zbirno, utiču na ekonomske odluke korisnika donesene na osnovu tih finansijskih izvještaja.

Kao dio revizije, u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, stvaramo profesionalne procjene i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- prepoznavamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikazivanja finansijskih izvještaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikazivanja, nastalog usljed prevare, veći je od rizika nastalog usljed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno izostavljanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola;
- stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o uspješnosti internih kontrola Društva;
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena, kao i povezanih objava rukovodstva;
- zaključujemo o primjerenosti korištene računovodstvene osnove zasnovane na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi rukovodstvo, zasnovano na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem izvještaju nezavisnog revizora na povezane objave u finansijskim izvještajima, ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo mišljenje. Naši zaključci zasnivaju se na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma izvještaja nezavisnog revizora;
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo s rukovodstvom, između ostalih pitanja, i u vezi s planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tokom revizije.

Između pitanja o kojima se komunicira s rukovodstvom, mi određujemo ona koja su od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvještaja tekućeg razdoblja, i to su ključna revizijska pitanja. Opisujemo ih u izvještaju, osim ako zakon ili regulativa sprečava njihovo objavljivanje, ili kada odlučimo, u izuzetno rijetkim okolnostima, da ih ne treba objaviti jer se razumno može očekivati da bi negativne posljedice izvještavanja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takvog izvještavanja.

2. IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USKLAĐENOSTI

Negativno mišljenje

Uz reviziju finansijskih izvještaja „Zraka“ d.d. Sarajevo za 2022. godinu (u daljnjem tekstu: **Društvo**) izvršili smo i reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Prema našem mišljenju, zbog važnosti pitanja opisanih u odjeljku *Osnova za negativno mišljenje*, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije Društva za 2022. godinu nisu u skladu, u svim materijalnim aspektima, sa zakonima i drugim propisima koji su definisani kao kriteriji za datu reviziju.

Osnova za negativno mišljenje

Kao što je navedeno u Izvještaju:

- 1. U Društvu nije formiran odbor za reviziju u skladu s odredbama Statuta i Zakona o privrednim društvima FBiH. Pored toga, nije formiran ni odjel za internu reviziju u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, što je obaveza Društva kao subjekta od javnog interesa (tačka 4. Izvještaja);**
- 2. Prijem u radni odnos pet zaposlenika na određeno vrijeme vršen je bez provođenja javnog oglašavanja, što nije u skladu sa Zakonom o radu i Uredbom o postupku prijema u radni odnosu u javnom sektoru u FBiH (tačka 4. Izvještaja);**
- 3. Društvo je tokom godine vršilo obračun plaća za zaposlenike, iako nije uspostavljena evidencija o radnom vremenu koja je osnov za obračun plaća u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima i drugim licima angažovanim na radu (tačka 7.1.2.3);**
- 4. Društvo nije provodilo redovne mjere upravljanja rizikom i mjere za obezbjeđenje adekvatnosti kapitala u skladu sa Zakonom o finansijskom poslovanju s obzirom na to da posluje u uslovima potpune nelikvidnosti i insolventnosti i ima uslovnu blokadu računa, te da je akumulirani gubitak veći od zbira trećine osnovnog kapitala i fonda rezervi (tačka 7.2.4.1 i 7.2.3 Izvještaja);**
- 5. Društvo nije izmirivalo obaveze po osnovu plaća, poreza i doprinosa na plaće za 2022. godinu u iznosu od 2.068.412 KM, što sa obavezama iz prethodnog perioda iznosi 12.740.577 KM. Navedeno nije u skladu s odredbama Zakona o doprinosima i Zakona o porezu na dohodak (tačka 7.2.4.2 Izvještaja);**
- 6. Društvo nije izvršilo godišnji popis imovine i obaveza kako bi se u poslovnim knjigama izvršilo usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, što nije u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH (tačka 7.2.5 Izvještaja).**

Reviziju usklađenosti izvršili smo u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i INTOSAI Okvirom profesionalnih objava. Primijenjeni principi i standardi su ISSAI 100 – Osnovni principi revizije javnog sektora, ISSAI 140 – Kontrola kvaliteta u vrhovnim revizijskim institucijama, ISSAI 400 – Principi revizije usklađenosti i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti. Naše odgovornosti prema INTOSAI Okviru profesionalnih objava detaljnije su opisane u odjeljku *Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti*.

Nezavisni smo od Društva u skladu s ISSAI-jem 130 – Etički kodeks, kao i u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju, i ispunili smo ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da osiguraju osnovu za naše negativno mišljenje.

Isticanje pitanja

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- Organi upravljanja (Uprava, Nadzorni odbor, Skupština) nisu obavljali zadatke propisane Zakonom o privrednim društvima, što je imalo velikog uticaja na normalno funkcionisanje i rješavanje nagomilanih problema u Društvu, zbog čega je 11. 4. 2023. godine otvoren stečajni postupak (tačka 5. Izvještaja).**

Naše mišljenje nije modifikovano u vezi s navedenim pitanjem.

Odgovornost rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, rukovodstvo Društva odgovorno je da osigura da aktivnosti, finansijske transakcije i informacije budu u skladu s propisima kojima su regulisane i potvrdi da je tokom fiskalne godine obezbijedilo namjensko, svrsishodno i zakonito korištenje raspoloživih sredstava za ostvarivanje utvrđenih ciljeva, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

Oni koji su zaduženi za upravljanje odgovorni su za nadziranje usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija sa zakonima i drugim propisima.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa zakonima i drugim propisima kojima su regulisane. **Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, obavljena u skladu s INTOSAI Okvirom profesionalnih objava, uvijek otkriti značajnu neusklađenost kada ona postoji.** Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li se sredstva koriste za odgovarajuće namjene i da li je poslovanje Društva, prema definisanim kriterijima, usklađeno sa zakonima i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje subjekta revizije. Također, naša odgovornost podrazumijeva i ocjenu finansijskog upravljanja, funkcije interne revizije i sistema internih kontrola.

Sarajevo, 28. 7. 2023. godine

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Dragan Kolobarić s.r.

GENERALNI REVIZOR

Dževad Nekić s.r.

II REZIME DATIH PREPORUKA

REDNI BROJ	PREPORUKA	POGLAVLJE/TAČKA
1.	Uskladiti interne akte sa zakonskim propisima, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, te donijeti nedostajuće interne akte kojima će se regulisati ključni poslovni procesi u Društvu, kako bi se uspostavio funkcionalan sistem internih kontrola.	4.
2.	Imenovati koordinatora za finansijsko upravljanje i kontrolu u skladu sa Pravilnikom o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH.	4.
3.	Prijem u radni odnos vršiti u skladu sa Zakonom o radu, s ciljem osiguranja transparentnosti i jednakog pristupa zapošljavanju, a u slučaju potrebe dosljedno primjenjivati Uredbu o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u FBiH.	4.
4.	Donijeti plan integriteta u skladu sa Akcionim planom za borbu protiv korupcije, s ciljem smanjenja rizika od nastanka korupcije i drugih nepravilnosti.	4.
5.	Formirati odbor za reviziju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima i Statutom Društva.	4.
6.	Uspostaviti i osigurati funkcionisanje odjela interne revizije u Društvu u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH.	4.
7.	Potrebno je da se organi upravljanja Društva uključe u rješavanje problema u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.	5.
8.	Planiranje poslovnih aktivnosti urediti internim aktima, a plan poslovanja sačinjavati na realnim osnovama. U slučaju značajnih odstupanja ostvarenih u odnosu na planirane pokazatelje, poduzeti aktivnosti na utvrđivanju razloga odstupanja i poduzeti mjere s ciljem ostvarenja planiranih aktivnosti.	6.
9.	Sačiniti godišnji izvještaj o poslovanju za 2022. u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i uputiti ga Nadzornom odboru i Skupštini na razmatranje i usvajanje u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.	6.
10.	Osigurati poštovanje zaključenih ugovora sa kupcima u dijelu koji se odnosi na rok i raspored isporuke i kvalitet proizvoda.	7.1.1.1
11.	Pravilnikom o računovodstvenim politikama jasno definisati način vođenja zaliha gotovih proizvoda i knjigovodstvenog evidentiranja, obuhvatanja, praćenja i rasporeda troškova proizvodnje i ostalih troškova perioda, kako bi se obezbijedilo praćenje obračuna proizvodnje i proizvodnih troškova.	7.1.2.1
12.	Obračun plaća u Društvu vršiti na osnovu evidencije o radnom vremenu lica angažovanih na radu.	7.1.2.1

13.	Ugovore o djelu zaključivati samo za poslove koji se obavljaju jednokratno i koji traju određeno vrijeme, te koji ne spadaju u redovne nadležnosti Društva.	7.1.2.1
14.	U uslovima nelikvidnosti ne obavljati plaćanja, osim onih nužnih za redovno poslovanje, u skladu sa Zakonom o finansijskom poslovanju FBiH.	7.1.2.4
15.	Na datum bilansa vršiti ocjenu postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, odnosno procjenu nadoknadive vrijednosti takvog sredstva, u skladu sa zahtjevom MRS-a 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava i Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH.	7.2.1.1
16.	Izvršiti analizu vlasništva nad građevinskim objektima iskazanim u poslovnim knjigama i provesti odgovarajuća knjiženja kako bi vrijednost iskazanih građevinskih objekata u poslovnim knjigama bila usklađena sa stvarnim stanjem.	7.2.1.1
17.	Utvrđiti i pratiti ročnu strukturu zaliha na osnovu koje bi se na datum bilansa izvršila procjena nadoknadive vrijednosti zaliha, u skladu sa zahtjevima MRS-a 2 – Zalihe.	7.2.2.1
18.	Za iskazana stanja proizvodnje u toku (727.072 KM) i gotovih proizvoda (2.735.407 KM) utvrđiti na šta se odnose, a nakon toga izvršiti pravilna knjiženja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.	7.2.2.1
19.	Utvrđiti ročnu strukturu potraživanja i shodno tome blagovremeno pokretati sve mjere i aktivnosti na naplati potraživanja kako ne bi došlo do njihove zastare.	7.2.2.2
20.	Na datum bilansa izvršiti procjenu očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti, s ciljem realnog iskazivanja imovine i finansijskog rezultata.	7.2.2.2
21.	Skupština Društva treba da razmotri Odluku o povećanju kapitala u korist Federacije BiH u skladu sa Zakonom o finansijskoj konsolidaciji i Zakonom o privrednim društvima i shodno tome poduzme aktivnosti na njihovom pravilnom knjigovodstvenom evidentiranju.	7.2.3
22.	Obaveze po osnovu kredita evidentirati u skladu sa zahtjevima MRS-a 1 – Presentacija finansijskih izvještaja.	7.2.4.1
23.	Poduzeti mjere za upravljanje rizikom, u skladu sa Zakonom o finansijskom poslovanju.	7.2.4.2
24.	Izvršiti usaglašavanje sa Poreznom upravom FBiH kako bi se iskazana stanja obaveza za poreze i doprinose u finansijskim izvještajima Društva slagala sa stvarnim obavezama.	7.2.4.2
25.	Uz plaće istovremeno vršiti isplatu pripadajućih poreza i doprinosa u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak, Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.	7.2.4.2
26.	Izvršiti popis imovine i obaveza i usaglasiti stvarno stanje utvrđeno popisom sa knjigovodstvenim stanjem, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.	7.2.5

27.	Izvršiti procjenu sposobnosti Društva da nastavi poslovati u vremenski neograničenom periodu i na osnovu izvršene procjene sačiniti bilješke uz finansijske izvještaje u skladu sa zahtjevima MRS-a 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja i Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH.	7.5
28.	Donijeti interne akte kojima će se propisati način provođenja postupaka nabavki i osigurati transparentnost prilikom njihovog provođenja.	8.
29.	Rezervisanja po aktuelnim sudskim sporovima vršiti u skladu s MRS-om 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, s ciljem fer i istinitog prikazivanja finansijskog položaja i rezultata poslovanja Društva.	9.1

III KRITERIJI ZA FINANSIJSKU REVIZIJU

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine u okviru finansijske revizije provodi reviziju finansijskih izvještaja i reviziju usklađenosti. Revizija finansijskih izvještaja i revizija usklađenosti podrazumijevaju proces objektivnog prikupljanja i procjenjivanja dokaza kako bi se utvrdilo da li su predmeti revizije, tj. finansijski izvještaji, kao i aktivnosti, finansijske transakcije i informacije, usklađeni s odgovarajućim kriterijima koji su sadržani u zakonima i drugim propisima. Kriteriji predstavljaju poredbene parametre koji se koriste kako bi se dala ocjena predmeta revizije.

Za obavljanje finansijske revizije korišteni su sljedeći kriteriji:

- Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH;
 - Pravilnik o kontnom okviru i sadržaju konta za privredna društva;
 - Međunarodni računovodstveni standardi;
 - Konceptualni okvir za finansijsko izvještavanje;
 - Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja;
 - Zakon o privrednim društvima;
 - Zakon o finansijskom poslovanju;
 - Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH;
 - Zakon o proizvodnji naoružanja i vojne opreme BiH;
 - Zakon o radu;
 - Zakon o porezu na dobit;
 - Zakon o porezu na dohodak;
 - Zakon o doprinosima;
 - Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH;
 - Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH;
 - Statut Društva;
- kao i drugi podzakonski akti navedenih zakona.

IV IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

1. UVOD

„Zrak“ d.d. Sarajevo je 30. 12. 2004. godine upisan u sudski registar na osnovu Rješenja Kantonalnog Suda i nakon izvršene privatizacije. Na osnovu Rješenja Agencije za privatizaciju u FBiH od 30. 7. 2001. godine odobren je upis u sudski registar izvršene privatizacije državnog kapitala u iznosu od 21.821.356 KM, koja čini 49% ukupnog osnovnog kapitala, nakon čega je izvršena promjena podataka u sudskom registru i promjena statusa u dioničko društvo, kao i upis u registar kod Komisije za vrijednosne papire FBiH od 28. 2. 2002. godine.

Struktura kapitala je sljedeća:

- Vlada FBiH 51%
- Ostali dioničari 49%, od kojih su najveći ZIF Bosfin 21,144%, ZIF MU-Group 16,267% i ostali mali dioničari 11,588%

Osnovna djelatnost Društva je razvoj i proizvodnja uređaja iz oblasti precizne mehanike, elektromehanike, optike, optoelektronike i elektronike.

Unutrašnja organizacija i način rada utvrđeni su Pravilnikom o radu, kojim je utvrđen način rada i rukovođenja, kao i sistematizacija radnih mjesta, s opisom radnih mjesta. Pravilnikom su sistematizovana radna mjesta za 186 izvršilaca, a 31. 12. 2022. je bilo 58 zaposlenih. Tokom 2022. godine u Društvo je primljeno šest zaposlenika, a istovremeno je sa 68 zaposlenika prestao radni odnos.

Sjedište Društva je u Sarajevu, u Ulici Adema Buće 148.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Društva za 2022. godinu i usklađenost aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija s relevantnim zakonima i drugim propisima.

Cilj je da se izrazi mišljenje o tome jesu li finansijski izvještaji pouzdani i da li bilansi u potpunosti odražavaju rezultate poslovanja. Revizijom će se procijeniti primjenjuje li rukovodstvo institucije zakone i propise i koristi li sredstva za odgovarajuće namjene, te ocijeniti finansijsko upravljanje, sistem internih kontrola i funkcija interne revizije.

Revizija je obavljena u skladu s internim planskim dokumentima, u periodu od decembra 2022. do jula 2023. godine s prekidima.

S obzirom na to da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. PRAĆENJE PRIMJENE PREPORUKA I ANALIZA PREDUZETIH MJERA

Ured za reviziju institucija u FBiH prvi put vrši finansijsku reviziju Društva. Nakon izvršene revizije za 2022. godinu dato je ukupno 28 preporuka.

Postupanje po Pismu menadžmentu

U toku obavljene prethodne revizije konstatovali smo da postoje određene slabosti sistema internih kontrola, koje mogu uticati na finansijske izvještaje i pravilnost poslovanja. Putem pisma rukovodstvu koji je dostavljen nakon obavljene prethodne revizije, obavijestili smo o slabostima i dali odgovarajuće preporuke, kako bi se poduzele aktivnosti s ciljem njihovog otklanjanja prije sačinjavanja godišnjih finansijskih izvještaja za 2022. godinu, i kako se one ne bi ponovile u izvještaju o finansijskoj reviziji za 2022. godinu.

U pismu rukovodstvu dato je osam preporuka, od kojih nijedna nije implementirana do dana sačinjavanja izvještaja o finansijskoj reviziji, zbog čega će se preporuke ponoviti u okviru izvještaja.

Budući da niti jedna preporuka nije ispoštovana, konstatujemo kako Uprava nije pokazala spremnost za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i uspostavljanje sistema internih kontrola.

4. SISTEM INTERNIH KONTROLA

Cilj sistema internih kontrola je da osigura razumno uvjerenje da Društvo u poslovanju upravlja sredstvima zakonito, transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno, odnosno da interne kontrole funkcioniraju adekvatno i efikasno, u skladu s važećom regulativom.

Finansijsko upravljanje i kontrola

Finansijsko upravljanje i kontrola je sveobuhvatan sistem internih kontrola koji uspostavljaju i za koji su odgovorni rukovodioci korisnika javnih sredstava, a kojim se upravljajući rizicima osigurava razumno uvjerenje da će se u ostvarivanju ciljeva sredstva koristiti pravilno, ekonomično, efikasno i efektivno. Sistem internih kontrola uspostavlja se donošenjem internih propisa i akata, u skladu s važećom regulativom.

Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH², Pravilnik o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH³ i Standardi interne kontrole u javnom sektoru u FBiH⁴ nalažu uspostavljanje, vođenje i procjenu sistema internih kontrola na osnovu COSO modela⁵.

Rukovodstvo Društva je odgovorno za uspostavljanje sistema internih kontrola, radi ostvarenja programskih ciljeva rada. Faktor koji najviše utiče na funkcionisanje sistema internih kontrola je povoljno kontrolno okruženje koje prvenstveno dolazi do izražaja kroz organizacionu strukturu, način rukovođenja, prenošenje ovlaštenja, vrednovanje rezultata rada, sistem nagrađivanja i poštivanje zakonskih propisa.

Finansijsko upravljanje i kontrola se zasniva na upravljanju rizicima u Društvu kao kontinuiran proces u svrhu upravljanja i odlučivanja u realizaciji ciljeva organizacije. Kontrola prema Zakonu o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u FBiH predstavlja aktivnosti uprave usmjerene na izbjegavanje i smanjenje rizika koji imaju negativan uticaj na ostvarenje ciljeva pri tome obuhvatajući sve finansijske i nefinansijske procese i aktivnosti u poslovanju koje se provode u svim organizacijskim jedinicama, a za koje je direktor Društva u obvezi da izradi pisane procedure.

Revizijom je izvršeno ispitivanje sistema internih kontrola kako bi se procijenila tačnost i pouzdanost podataka na kojima se baziraju finansijski izvještaji i njihova usklađenost s važećim zakonskim i drugim propisima. Polazni osnov za uspostavu kontrolnog okruženja je usvajanje adekvatne organizacione strukture i donošenje kvalitetnih internih akata. Organizacija Društva utvrđena je Statutom koji je donijela Skupština 2017. godine, a detaljno je razrađena Pravilnikom o radu.

Društvo nema Pravilnik o finansijskom poslovanju, Pravilnik o planiranju, Pravilnik o korištenju službenih vozila i Pravilnik o reprezentaciji, s ciljem uspostavljanja funkcionalnog i efikasnog sistema internih kontrola. Također, nije donijelo interni akt za upravljanje rizikom, zbog čega nije izvršena procjena rizika ni za jedan proces poslovanja.

² „Sl. novine FBiH“, broj 38/16

³ „Sl. novine FBiH“, broj 6/17

⁴ „Sl. novine FBiH“, broj 75/16

⁵ COSO je općeprihvaćeni međunarodni model za uspostavljanje, vođenje i procjenu sistema internih kontrola koji čini pet međusobno povezanih komponenti: kontrolno okruženje, procjena rizika, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije, praćenje i procjena. On definiše internu kontrolu kao postupke koje poduzima rukovodstvo sa zaposlenicima institucije koja je osmišljena da osigura razumno uvjerenje da se postizanje ciljeva poslovanja odvija putem efikasnih i efektivnih procesa, da je osigurana pouzdanost finansijskog izvještavanja, kao i usklađenost sa važećom regulativom.

Postojeći interni akti nisu usklađeni sa zakonskom regulativom: Statut – Zakon o privrednim društvima, Pravilnik o finansijskom poslovanju – Zakon o finansijskom poslovanju, Interni akt za upravljanje rizikom i Mapa poslovnih procesa – Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli, niti sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (kao primjer navodimo Pravilnik o računovodstvu i Računovodstvene politike iz 2013. godine, a izmijenjeni Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH u primjeni je od 1. 1. 2021. godine). Nisu u dovoljnoj mjeri uređeni procesi poslovanja i prilagođeni specifičnostima Društva, posebno u dijelu priznavanja značajnih bilansnih pozicija, što se posebno odnosi na stalna sredstva, zalihe, potraživanja i rashode.

Finansijske izvještaje za 2022. godinu potpisao je certificirani računovođa, koji nije zaposlenik Društva i sa kojim ugovor nije zaključen. Pravilnikom o sistematizaciji predviđeno je radno mjesto rukovodioca službe za finansijske i računovodstvene poslove (certificirani računovođa), ali nije popunjeno.

Društvo je donijelo Pravilnik o zaštiti i čuvanja tajnih podataka u 2017. godini, u skladu sa Zakonom o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme. Pravilnikom o zaštiti poslovne tajne definisano je koji podaci su tajni, kao i način njihovog obilježavanja. Prema Zakonu o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme u FBiH, tajni podaci su: planovi proizvodnje naoružanja i vojne opreme i njihovo ostvarenje, programi istraživanja i razvoja naoružanja i vojne opreme, kapaciteti za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, tehnološki postupak proizvodnje naoružanja i vojne opreme i konstruktivna dokumentaciji kao i uvoz i izvoz naoružanja i vojne opreme. **Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da dokumenti nisu pravilno klasifikovani i označeni u skladu s Pravilnikom, odnosno da oznaka stepena tajnosti nije ispisana na dokumentima, kako je definisano članom 6. ovog Pravilnika.**

Društvo nije imenovalo koordinatora za finansijsko upravljanje i kontrolu u skladu sa članom 7. stav 1. Pravilnika o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH.⁶

Na osnovu navedenog ne možemo potvrditi da je u Društvu uspostavljen funkcionalan sistem internih kontrola, što je direktno imalo za posljedicu utvrđene nedostatke u finansijskom izvještavanju, kao i neusklađenost sa važećom zakonskom regulativom, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Tokom 2022. godine Društvo je izvršilo prijem pet novih zaposlenika, primjenjujući član 5. Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u FBiH (u daljem tekstu: Uredba), dok je u istom periodu sa 67 zaposlenika prekinut radni odnos (36 sporazumni raskid, 15 istek ugovora o radu i 15 zbog penzionisanja). **Prijem u radni odnos na određeno vrijeme nije vršen u skladu sa Zakonom o radu, član 20. stav a), koji nalaže obavezno provođenje procedure javnog oglašavanja, već su primjenjivana izuzeća shodno Uredbi o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u FBiH, te je Društvo zapošljavalo bez provođenja javnog oglašavanja. Na ovaj način nije ispoštovana transparentnost kod zapošljavanja. Međutim, i primjena izuzeća shodno Uredbi nije ispoštovana, s obzirom na to da je Društvo zaključivalo više ugovora sa istim zaposlenicima u toku godine za ista radna mjesta, čime nije ispoštovan zahtjev iz člana 5. Uredbe koji nalaže da se izuzeće od javnog oglašavanja može primjenjivati jedino na određeno vrijeme najdalje do šest mjeseci jednokratno u toku jedne kalendarske godine za konkretno radno mjesto. Zbog navedenog ne možemo potvrditi da su tri zapošljavanja izvršena u skladu sa Zakonom o radu i Uredbom o postupku prijema u radni odnosu u javnom sektoru u FBiH.**

Preporuke:

- ***uskладiti interne akte sa zakonskim propisima, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, te donijeti nedostajuće interne akte kojima će se regulisati ključni poslovni procesi u Društvu, kako bi se uspostavio funkcionalan sistem internih kontrola;***

⁶ „Sl. novine FBiH“, br. 6/17

- *imenovati koordinatora za finansijsko upravljanje i kontrolu u skladu sa Pravilnikom o provođenju finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u FBiH;*
- *prijem u radni odnos vršiti u skladu sa Zakonom o radu, s ciljem osiguranja transparentnosti i jednakog pristupa zapošljavanju, a u slučaju potrebe dosljedno primjenjivati Uredbu o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u FBiH.*

Prevenција korupcije

Vlada FBiH je u novembru 2021. godine usvojila novi Akcioni plan za borbu protiv korupcije za period od 2021. godine do donošenja nove strategije za borbu protiv korupcije u FBiH. Jedna od definisanih aktivnosti pravnih lica u kojima federalni organi uprave imaju nadležnosti po osnovu vlasničkih i zakonskih prava u novom Akcionom planu je donošenje planova integriteta u roku od šest mjeseci od dana usvajanja plana. Društvo je bilo dužno da izvrši analizu radnih mjesta i identifikuje rizična područja, te procijeni rizik prema radnim mjestima i organizacijskim jedinicama i na osnovu provedene analize donese plan integriteta.

Iako je Akcionim planom definisana aktivnost i rok za provođenje aktivnosti, Društvo nije prezentovalo da su poduzete aktivnosti na donošenju plana integriteta.

Preporuka:

- *donijeti plan integriteta u skladu sa Akcionim planom za borbu protiv korupcije, s ciljem smanjenja rizika od nastanka korupcije i drugih nepravilnosti.*

Organi upravljanja

Organi upravljanja i rukovođenja Društva su: Skupština, Nadzorni odbor i Uprava.

Skupštinu Društva čine dioničari, a ispred Vlade FBiH za svaku sjednicu se imenuje opunomoćenik imenovan Odlukom Vlade FBiH. U 2022. godini je održana jedna sjednica Skupštine na kojoj su usvojeni finansijski izvještaji za 2020. godinu.

Nadzorni odbor su činili: Tajib Delalić – predsjednik ispred državnog kapitala, Semir Sefić – član ispred državnog kapitala (do februara 2022. godine), i Sead Selman – član ispred dioničara, koji su odlukom Skupštine Društva od 28. 9. 2018. izabrani na mandatni period od četiri godine. Nadzorni odbor je u 2022. godini održao četiri redovne sjednice. Na sjednicama su razmatrani i usvajani finansijski izvještaji o poslovanju za 2020. godinu, usvojen je plan poslovanja za 2022, donosile su se odluke o razrješenju i imenovanju članova Uprave. Na sjednicama se najvećim dijelom raspravljalo o trenutnoj situaciji u Društvu.

Upravu Društva činili su: Nedžad Koldžo – v. d. direktora (od 29. 12. 2021), Benjamin Bektić – v. d. izvršnog direktora za tehničke poslove i proizvodnju (od 30. 9. 2021) i Haris Balić – v. d. izvršnog direktora za pravne i finansijske poslove (od 14. 5. 2021), imenovani odlukama Nadzornog odbora do okončanja konkursne procedure, a najduže na 12 mjeseci. Konkursna procedura nikada nije provedena, a u 2023. godini imenovani su novi vršioci dužnosti direktora i v. d. izvršnog direktora za pravne i finansijske poslove.

Odbor za reviziju nije formiran, što nije u skladu sa članom 227. Zakona o privrednim društvima i članom 122. Statuta.

Preporuka:

- *formirati odbor za reviziju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima i Statutom Društva.*

Interna revizija

U skladu sa članom 86. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH subjekti od javnog interesa dužni su uspostaviti odjel za internu reviziju. Shodno Zakonu o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH⁷ interni revizori ovlašteni su vršiti sistematičan pregled i procjenu upravljanja rizikom i imaju obavezu procjenjivanja adekvatnosti i efikasnosti sistema finansijskog upravljanja i kontrole u smislu identifikacije rizika, ocjene rizika i upravljanja rizikom.

Revizijom je konstatovano da Društvo nema sistemizovan niti uspostavljen odjel za internu reviziju. Imajući u vidu djelatnost kojom se Društvo bavi i da se radi o subjektu od javnog interesa, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji, potrebno je uspostaviti i osigurati funkcionisanje odjela interne revizije. Odjel interne revizije obavezan je u svom radu pridržavati se zakonskih propisa, pravila struke i kodeksa etike internih revizora, te internim nadzorom provjeravati jesu li poslovne transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima, da li postoji adekvatna računovodstvena dokumentacija te pružaju li finansijski izvještaji kompletne, pouzdane i vjerodostojne informacije o rezultatima finansijskih operacija i o finansijskim pozicijama.

Preporuka:

- **uspostaviti i osigurati funkcionisanje odjela interne revizije u Društvu u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i Zakonom o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH.**

5. OBAVLJANJE POSLOVA IZ NADLEŽNOSTI

Zrak d.d Sarajevo je privredno društvo za preciznu mehaniku, optiku, optoelektroniku i elektromehaniku. Resorno ministarstvo Društva je Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije. Društvo je u proteklom periodu imalo značajne probleme u poslovanju, prvenstveno zbog nepostojanja novih ugovora i neizvršavanja postojećih ugovora za proizvodnju. Posebno ističemo da Društvo već duži niz godina posluje sa gubicima, što za posljedicu ima smanjenje kapitala i iskazani gubitak u iznosu (6.800.757 KM) većem od trećine osnovnog kapitala i fonda rezervi. Društvo već duže vrijeme posluje u uslovima potpune nelikvidnosti i nesolventnosti, a najveći dio nekretnina je pod hipotekama. Također, u revidiranoj godini nije evidentiran obračun proizvodnje, zbog čega ne možemo potvrditi da li je u 2022. godini bilo poslovnih aktivnosti koje se odnose na osnovnu djelatnost Društva.

Rješenjem Općinskog Suda u Sarajevu 19. 12. 2022. godine pokrenut je prethodni stečajni postupak radi utvrđivanja uslova za otvaranje stečajnog postupka nad imovinom Društva. Imenovan je i privremeni stečajni upravnik Mesud Bogilović. Stečajni upravnik je u svom Izvještaju sudu naveo da je prema finansijskim pokazateljima za posljednje tri godine Društvo poslovalo sa gubitkom, te da je nastupila platežna nesposobnost stečajnog dužnika i da stečajni dužnik ima imovine koja može pokriti troškove stečajnog postupka.

Ročište radi utvrđivanja uslova za otvaranje stečajnog postupka nad imovinom stečajnog dužnika „Zrak“ d.d, koje je zakazano za 6. 3. 2023, prolongirano je za 11. 4. 2023. godine. Odlaganje je predloženo jer je većinski vlasnik naveo da ima namjeru da u roku od 30 dana obezbijedi sredstva kojima bi isplatio stečajne povjerioce predlagatelja ovog stečajnog postupka, što bi strane u postupku dovelo u situaciju da obustave daljnje radnje po podnesenom prijedlogu jer bi predlagatelj nakon izmirenja zbog nepostojanja pravnog interesa odustao od podnesenog prijedloga za otvaranje stečaja.

Međutim, Općinski sud u Sarajevu je Rješenjem od 14. 4. 2023. godine otvorio stečajni postupak nad Društvom i imenovao kao stečajnog upravnika Mesuda Bogilovića, ističući da je punomoćnik stečajnog dužnika izjavio da se protivi izvještaju stečajnog upravnika i da odluku o otvaranju stečajnog postupka ostavlja Sudu, koji je i donio spomenuto rješenje.

⁷ „Sl. novine FBiH“, br. 101/16

Dana 1. 6. 2023. godine Vlada FBiH usvojila je prijedlog zaključka Ministarstva energije, rudarstva i industrije koji se odnosi na preispitivanje osnovanosti pokretanja stečajnog postupka.

Ne možemo potvrditi da su u 2022. godini organi upravljanja Društva (Uprava, Nadzorni odbor, Skupština) funkcionisali i obavljali zadatke koji su im je propisani Zakonom o privrednim društvima, što ima velikog uticaja na normalno funkcionisanje i rješavanje nagomilanih problema u Društvu (nije provedena konkursna procedura za članove Uprave, nisu imenovani članovi Odbora za reviziju, predstečajni postupak pokrenut 19. 12. 2019. godine).

Preporuka:

- **potrebno je da se organi upravljanja Društva uključe u rješavanje problema u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.**

6. PLANIRANJE I IZVJEŠTAVANJE

6.1 Izrada i donošenje plana poslovanja

Društvo je donijelo Plan poslovanja za 2022. godinu u februaru 2022, na osnovu zahtjeva iz Statuta, iako nisu utvrđene pisane procedure i rokovi za njegovo donošenje. Plan poslovanja sadrži osnovne podatke o Društvu, podatke o raspoloživim proizvodnim kapacitetima, razvojnim projektima, analizu tržišta sa pregledom potpisanih ugovora sa kupcima i pregledom obaveza prema dobavljačima. U finansijskom dijelu Plana navedeno je da su prihodi planirani u iznosu od 4.170.000 KM, rashodi u iznosu od 4.120.000 KM i dobit u iznosu od 50.000 KM.

Planirani i ostvareni pokazatelji iz finansijskog plana dati su u tabeli:

KM

R. br.	Pozicija	Ostvareno u 2021. god.	Plan za 2022. god.	Ostvareno u 2022. god.	Indeks (5/4)x100	Indeks (5/3)x100
1	2	3	4	5	6	7
I	Prihodi	668.310	4.170.000	1.341.657	32,17%	200,75%
II	Rashodi	3.543.510	4.120.000	3.194.433	77,53%	90,15%
III	Dobit prije poreza (I-II)	(2.875.200)	50.000	(1.852.776)	(3705,55%)	(64,44%)

Društvo je za 2022. godinu iskazalo negativan finansijski rezultat – gubitak u iznosu od 1.852.776 KM, dok je za 2021. godinu iskazalo negativan neto finansijski rezultat u iznosu od 2.875.200 KM.

Plan poslovanja za 2022. godinu nije zasnovan na realnim pokazateljima, uzimajući u obzir da su u prošloj godini prihodi ostvareni u iznosu od 668.310 KM, što je nastavak problema u 2022. godini u dijelu neizvršenja postojećih i pribavljanja novih poslova. S obzirom na to da u 2022. godini nije bio organizovan proces proizvodnje, planirane aktivnosti nisu realizovane, a Društvo nije vršilo izmjene Plana poslovanja za 2022. godinu, kako bi on predstavljao osnov svih aktivnosti.

Za planiranje u Društvu nije donesena interna procedura o načinu i metodologiji planiranja, rokovima donošenja i usvajanja planova, niti su utvrđene procedure za praćenje izvršavanja planiranih aktivnosti. Statutom Društva je propisano da će Uprava godišnje usaglašavati plan poslovanja sa ciljevima, radi prilagođavanja plana tržišnim uslovima. Međutim, iako su značajna odstupanja ostvarenih u odnosu na planirane veličine, nisu donesene izmjene i dopune planova poslovanja. Zbog toga ne možemo potvrditi da je godišnji plan poslovanja za 2022. godinu zasnovan na realnim pokazateljima i da je predstavljao osnov poslovnih aktivnosti.

Preporuka:

- **planiranje poslovnih aktivnosti urediti internim aktima, a plan poslovanja sačinjavati na realnim osnovama. U slučaju značajnih odstupanja ostvarenih u odnosu na planirane pokazatelje, poduzeti aktivnosti na utvrđivanju razloga odstupanja i poduzeti mjere s ciljem ostvarenja planiranih aktivnosti.**

6.2 Izvještavanje

U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH pravna lica su obavezna pripremati izvještaj o poslovanju koji treba da daje objektivan prikaz poslovanja pravnog lica i njegov položaj, uključujući i opis glavnih rizika i neizvjesnosti sa kojima se pravno lice suočava. Izvještaj o poslovanju obavezno sadrži sve značajne događaje nastale u periodu od završetka poslovne godine do datuma predaje finansijskog izvještaja; procjenu očekivanog budućeg razvoja pravnog lica; najvažnije aktivnosti u vezi sa istraživanjem i razvojem; informacije o otkupu vlastitih dionica, odnosno udjela; informacije o poslovnim segmentima pravnog lica; korištene finansijske instrumente ako je to značajno za procjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja pravnog lica; ciljeve i politike pravnog lica u vezi sa upravljanjem finansijskim rizicima; zajedno sa politikama zaštite od rizika za svaku planiranu transakciju za koju je neophodna zaštita i izloženost pravnog lica tržišnom, kreditnom, riziku likvidnosti i drugim rizicima prisutnim u poslovanju pravnog lica, kao i strategiju za upravljanje ovim rizicima i ocjenu njihove efikasnosti.

Godišnji izvještaj o poslovanju za 2022. godinu Društvo nije sačinilo, zbog čega ni Nadzorni odbor, a ni Skupština nisu razmatrali poslovanje Društva za 2022. godinu, što nije u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.

Preporuka:

- **sačiniti godišnji izvještaj o poslovanju za 2022. u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH i uputiti ga Nadzornom odboru i Skupštini na razmatranje i usvajanje u skladu sa Zakonom o privrednim društvima.**

7. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

Godišnje finansijske izvještaje za 2022. godinu Društvo je sačinilo i dostavilo nadležnim organima i institucijama u skladu sa važećim propisima i u utvrđenom roku. Uprava je pripremila finansijske izvještaje i odobrila ih 28. 2. 2023. godine. **Posebno ističemo da Nadzorni odbor i Skupština nisu razmatrali niti usvojili finansijske izvještaje za 2022, kao ni izvještaje za 2021. godinu, budući da ni revizorski izvještaji za navedene godine nisu sačinjeni.**

7.1 BILANS USPJEHA – IZVJEŠTAJ O UKUPNOM REZULTATU ZA PERIOD

7.1.1 Prihodi

Struktura ostvarenih prihoda u obračunskom periodu iskazana je kako slijedi: KM

	1. 1. - 31. 12. 2022.	1. 1. - 31. 12. 2021.
PRIHODI	1.341.656	668.310
Prihodi od ugovora sa kupcima	459.689	355.312
Ostali prihodi i dobici	881.967	312.998

Društvo priznaje prihode u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 15 – Prihodi, kako bi se prikazao prenos proizvoda ili usluga kupcima u iznosu koji odražava naknadu za koju Društvo očekuje da ima pravo u zamjenu za te proizvode ili usluge. Prihodi se priznaju kad postoji vjerovatnoća priliva ekonomskih koristi u Društvo i kad se te koristi mogu pouzdano izmjeriti. Kada se pojavi neizvjesnost u pogledu naplativosti iznosa uključenog u prihod, taj nenaplativi iznos, čiji je povrat prestao biti vjerovatan, priznaje se kao rashod, a ne kao ispravka prvobitno priznatog prihoda.

7.1.1.1 Prihodi iz ugovora sa kupcima

Prihodi od ugovora sa kupcima ostvareni su u iznosu od 459.689 KM i čine ih prihodi od prodaje proizvoda na stranom tržištu 374.368 KM u najvećem dijelu kupcima BELSS LTD Latvia i DLS SPECIJALNI SISTEMI Srbija, prihodi od prodaje na domaćem tržištu 85.321 KM (u najvećem dijelu kompaniji BES d.o.o. Teslić), na osnovu ugovora koji su potpisani 2021. godine. Sa kupcima se sklapaju ugovori kojima su utvrđene količine i jedinične cijene, rokovi isporuke, uslovi plaćanja i garancija za ispravnost robe. **Zakonom o unutrašnjoj trgovini FBiH⁸ propisana je obaveza utvrđivanja pisanih pravila o uslovima prodaje (cijena, način plaćanja, isporuka i sl.). Društvo nema interne procedure kojima se utvrđuje način formiranja cijena, već se cijene formiraju prilikom pregovaranja sa kupcima na osnovu dostavljenih ponuda, što nije u skladu sa Zakonom o unutrašnjoj trgovini FBiH. Društvo nema utvrđenu cijenu koštanja gotovih proizvoda, što smo pojasnili u poglavlju 7.2.2.2 Izvještaja, zbog čega nije moguće utvrditi efekte razlike između prodajne cijene i cijene koštanja.**

Uvidom u dokumentaciju konstatovali smo da je Ugovor sa jednim kupcem raskinut zbog nezadovoljavajućeg kvaliteta robe.

Također, uvidom u dokumentaciju konstatovali smo da Društvo u 2022. godini nije potpisalo niti jedan ugovor o prodaji robe do 21. 12. 2022. godine, kada su sa firmom „HIRTENBERGER“ Defence Europe GmbH Austrija potpisana dva ugovora ukupne vrijednosti 685.377 KM. Ugovor će se realizovati u 2023. godini. Zbog nemogućnosti Društva da svojim proizvodnim kapacitetima ispoštuje dinamiku realizacije ugovora, sklopljena su četiri ugovora sa kooperantima (najznačajniji sa HM Zubčanik d.o.o. Tešanj ukupne vrijednosti 147.420 KM). Budući da nam nije prezentovana kalkulacija cijene koštanja za proizvode koji su predmet navedenog ugovora, te da značajan dio posla vrše kooperanti, ne možemo potvrditi njegovu rentabilnost.

7.1.1.2 Ostali prihodi i dobiti

Ostali prihodi i dobiti iskazani su u iznosu od 881.967 KM i najvećim dijelom se odnose na:

- prihode po osnovu potpisanih ugovora o zakupu poslovnog prostora i prefakturisane režijske troškove u skladu sa potpisanim ugovorima (362.080 KM KM). Sa 13 kupaca potpisani su ugovori o zakupu, jedinične cijene po kvadratnom metru iznose od 2-6 KM (najznačajniji kupci „AMKO KOMERC“ d.o.o. Sarajevo – ugovorena cijena mjesečnog zakupa 10.008 KM, i „CONSA“ d.o.o. Sarajevo – ugovorena cijena 3.124 KM). U skladu sa potpisanim ugovorima, ovi kupci plaćaju pola navedenog iznosa na ime troškova adaptacije;
- prihode od državnih davanja (410.400 KM) – dodijeljena grant sredstva Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije u iznosu od 360.000 KM za izmirivanje obaveza prema radnicima i dobavljačima i sufinansiranje zapošljavanja od Općine Novi Grad (50.400 KM). Društvo je podnijelo izvještaje o namjenskom utrošku sredstava Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije i Općini Novi Grad u skladu sa potpisanim ugovorima kojima je definisano izvještavanje o namjenskom utrošku;
- prihode od prodaje materijala u iznosu od 96.092 KM;
- finansijske prihode u iznosu od 4.551 KM;
- otpis obaveza ukinutih rezervisanja i ostale prihode u iznosu od 8.805 KM.

Preporuke:

- ***ulagati u proizvodne kapacitete kako bi se postigla konkurentnost na tržištu i ispoštovali već potpisani ugovori sa kupcima;***
- ***osigurati poštovanje zaključenih ugovora sa kupcima u dijelu koji se odnosi na rok i raspored isporuke i kvalitet proizvoda.***

⁸ „Sl. novine FBiH“ br. 79/17

7.1.2 Rashodi

U finansijskim izvještajima iskazani su rashodi od KM kako slijedi:

u KM

	1. 1. - 31. 12. 2022.	1. 1. - 31. 12. 2021.
RASHODI	3.194.432	3.543.510
Poslovni rashodi	3.114.333	3.506.718
Promjene u zalihama gotovih proizvoda (+) (-)	6.583	22.111
Troškovi sirovina i materijala	152.377	121.678
Troškovi energije i goriva	180.927	202.993
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	2.162.304	2.400.132
Amortizacija	512.587	509.198
Troškovi primljenih usluga	50.960	113.744
Ostali poslovni rashodi i troškovi	48.595	136.862
Ostali rashodi i gubici	80.099	36.792

7.1.2.1 Poslovni rashodi

Poslovni rashodi iskazani su u visini od 3.114.334 KM, a čine ih: materijalni troškovi u iznosu od 333.305 KM, troškovi plaća i ostalih ličnih primanja u iznosu od 2.162.304 KM, troškovi proizvodnih usluga u iznosu od 14.932 KM, amortizacija u iznosu od 512.587 KM, nematerijalni troškovi u iznosu od 84.623 KM i smanjenje vrijednosti zaliha učinaka u iznosu od 6.583 KM.

7.1.2.2 Troškovi sirovina i materijala

Troškovi sirovina i materijala iskazani su u visini od 152.377 KM, a najvećim dijelom odnose se na troškove utrošenih materijala i sirovina za izradu učinaka u iznosu od 100.267 KM, troškove raznovrsnog materijala u iznosu od 19.843 KM i otpis sitnog inventara u iznosu od 19.062 KM.

Zbog tekuće nelikvidnosti i opće finansijske nestabilnosti, Društvo duže vrijeme nije u stanju izmirivati dug prema dobavljačima za materijal, zbog čega je proizvodna aktivnost značajno umanjena. **Vezano za obračun troškova proizvodnje konstatovali smo da Društvo nema uspostavljen sistem praćenja i obračuna proizvodnje, te nam u 2022. godini nisu prezentovani radni nalozi na osnovu kojih su evidentirani troškovi proizvodnje. Zbog navedenog Društvo ne raspolaže adekvatnim računovodstvenim informacijama koje se odnose na zalihe gotovih proizvoda i nismo se mogli uvjeriti u iskazani iznos troškova materijala i sirovina za izradu učinaka u iznosu od 100.267 KM.**

Preporuka:

- ***Pravilnikom o računovodstvenim politikama jasno definisati način vođenja zaliha gotovih proizvoda i knjigovodstvenog evidentiranja, obuhvatanja, praćenja i rasporeda troškova proizvodnje i ostalih troškova perioda, kako bi se obezbijedilo praćenje obračuna proizvodnje i proizvodnih troškova.***

7.1.2.3 Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja

Troškovi plaća i ostalih primanja iskazani su u iznosu od 2.162.304 KM i predstavljaju troškove obračunatih plaća u 2022. godini, **od kojih četiri i po nije isplaćeno (polovina augusta, septembar, oktobar, novembar i decembar)**, što je detaljnije obrađeno u tački 7.2.4.2 Izvještaja. Obračun plaća i naknada definisan je Pravilnikom o radu, čije su posljednje izmjene i dopune iz oktobra 2019. godine. Osnovna plaća je proizvod vrijednosti neto satnice i odgovarajućeg koeficijenta složenosti radnog mjesta. Pored osnovne plaće, Pravilnikom o radu utvrđena su prava na povećanu plaću za prekovremeni rad, noćni rad, rad na dan sedmičnog odmora i rad u dane praznika, na osnovu kojih je i vršen obračun plaća u Društvu.

Plaća Uprave Društva definisana je ugovorima o radu i iznosila je 3,5 prosječne plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine za direktora, a za izvršne direktore utvrđena je u iznosu od 2,5 prosječne plaće. Pored toga, direktor Društva ima pravo i na korištenje službenog vozila, nabavku novog vozila u vrijednosti do 50.000 KM, nabavku novog mobilnog telefona vrijednosti do 1.000 KM, te nabavku novog laptopa u vrijednosti do 3.000 KM. **Navedene stavke iz ugovora o radu smatramo neprimjerenim uzimajući u obzir situaciju u kojoj se Društvo nalazi i izražen problem insolventnosti i finansijske nestabilnosti.**

U skladu s Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima i drugim licima angažovanim na radu (u daljnjem tekstu: Pravilnik o evidenciji rada)⁹, poslodavac je dužan voditi podatke o radnom vremenu od kojih zavisi ostvarenje pojedinih prava iz radnog odnosa ili u vezi s radnim odnosom zaposlenih. Društvo nije u 2022. godinu vodilo evidencije o radnom vremenu zaposlenika u skladu s Pravilnikom o evidenciji rada, iako je obračunavalo plaće za svoje zaposlenike. Navedeno ističemo posebno imajući u vidu značajan period tokom 2022. godine kada u Društvu nije bio organizovan redovan poslovni proces, a u toku obavljanja revizije smo se uvjerali da određeni zaposlenici nisu prisutni na poslu, iako su im u evidenciji o radnom vremenu upisani podaci o prisustvu u punom obimu. Plaće za taj period su obračunate za sve zaposlenike, iako nam nisu prezentovane odgovarajuće i potpune evidencije o radnom vremenu u skladu s Pravilnikom o evidenciji rada, niti su nam prezentovani akti o organizaciji rada van prostorija Društva. Osim toga, ukazujemo i na činjenicu da Društvo nije računovodstveno evidentiralo proizvodnju gotovih proizvoda u 2022. godini, zbog čega ne možemo potvrditi da li je bilo proizvodnje, odnosno da li je bilo poslovnih aktivnosti iz osnovne djelatnosti Društva.

Društvo je u toku godine zaključivalo **ugovore od djelu** sa fizičkim licima za poslove koji su sistematizovani i u nadležnosti Društva (obrada optičkih elemenata, PPZ zaštita, graviranje, zavarivanje, izrada kutija i ostali poslovi vezani za proizvodnju).

Uvidom u zaključene ugovore konstatovali smo da su ugovori najznačajnije vrijednosti zaključeni: za bravarske poslove u periodu od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine zaključeni su ugovori o djelu sa jednom osobom u neto iznosu od 5.880 KM; za glodačke poslove u periodu od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine sa jednom osobom u neto iznosu od 5.880 KM; za poslove utovara i istovara od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine sa jednom osobom u neto iznosu od 5.000 KM; za poslove magacionera u periodu od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine sa jednom osobom u neto iznosu od 5.880 KM; za poslove PPZ zaštite u periodu od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine sa jednom osobom zaključeni su ugovori u neto iznosu od 3.192 KM; za kadrovske poslove od 1. 1. do 31. 12. 2022. godine sa jednom osobom u neto iznosu od 1.224 KM i za poslove strugara sa jednom osobom u neto iznosu od 1.176 KM.

U skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima, ugovori o djelu zaključuju se s ciljem da se obavi posao koji je kratkotrajne prirode. Budući da se u predmetnim slučajevima radilo o zaključivanju istih ugovora o djelu, u kontinuitetu, ne možemo potvrditi opravdanost zaključivanja ugovora o djelu za obavljanje poslova koji su sistematizovani Pravilnikom o radu i koji su u nadležnosti Društva.

Nadalje, u dostavljenom pregledu zaključenih ugovora o djelu nisu iskazani ugovori sa četiri fizička lica ukupne vrijednosti od najmanje 2.016 KM koji do okončanja revizije nisu ni prezentovani, iako su iskazani u računovodstvenim evidencijama Društva.

Preporuke:

- *obračun plaća u Društvu vršiti na osnovu evidencije o radnom vremenu lica angažovanih na radu;*
- *ugovore o djelu zaključivati samo za poslove koji se obavljaju jednokratno i koji traju određeno vrijeme, te koji ne spadaju u redovne nadležnosti Društva.*

⁹ „Sl. novine FBiH“, br. 92/16

7.1.2.4 Troškovi primljenih usluga

U okviru troškova primljenih usluga iskazani su troškovi reprezentacije u iznosu od 3.847 KM, od kojih se 2.230 KM odnosi na reprezentaciju u vlastitim prostorijama, a 584 KM na ugostiteljske usluge. Za navedene iznose nije nam prezentovano u koju svrhu su utrošeni, kojim povodom, te koja lica su koristila navedenu reprezentaciju u vlastitim prostorijama i ugostiteljske usluge. Navedeno posebno ističemo imajući u vidu status tekuće nelikvidnosti i finansijske nestabilnosti u kojem se Društvo nalazi. Također, u skladu s članom 18. Zakona o finansijskom poslovanju FBiH¹⁰, u uslovima nelikvidnosti Društvo ne smije poduzimati radnje koje bi za posljedicu imale oštećenje ili dovođenje povjerilaca u neravnopravan položaj, a posebno prema članu 18. tačka 4, stvarati izdatke koji se odnose na reprezentaciju.

Preporuka:

- *u uslovima nelikvidnosti ne obavljati plaćanja, osim onih nužnih za redovno poslovanje, u skladu sa Zakonom o finansijskom poslovanju FBiH.*

7.1.2.5 Ostali rashodi i gubici

Ostali rashodi i gubici iskazani su u iznosu od 80.099 KM i odnose se na rashode od ispravke grešaka iz ranijeg perioda u iznosu od 71.900 KM, rashode od kamata u iznosu od 7.379 KM i kazne za privredne prestupe i prekršaje u iznosu od 820 KM.

Rashodi od ispravke grešaka iz ranijeg perioda, najvećim dijelom odnose se na povrat grant sredstava Federalnom ministarstvu energije, industrije i rudarstva u iznosu od 68.266 KM, po Zaključku broj 1770/2021 od 29. 11. 2021. godine, zbog nenamjenskog utroška dodijeljenih sredstava. Društvo je navedena sredstva vratilo u 2022. godini, na osnovu čega je evidentiran odnosni rashod.

7.1.3 Finansijski rezultat

Društvo je za 2022. godinu iskazalo gubitak u iznosu od 1.852.776 KM, dok je akumulirani gubitak iskazan u iznosu od 6.800.758 KM, što je veće od zbira trećine osnovnog kapitala i fonda rezervi.

S obzirom na to da Društvo:

- nije izvršilo procjenu očekivanih kreditnih gubitaka za potraživanja starija od godinu dana (1.023.417 KM) u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti (tačka 7.2.2.3 Izvještaja);
- nije izvršilo procjenu umanjenja vrijednosti stalnih sredstava u skladu sa zahtjevima MRS-a 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava (tačka 7.2.1 Izvještaja);
- nije izvršilo procjenu nadoknadivog iznosa zaliha u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS-a 2 – Zalihe (tačka 7.2.2.1 Izvještaja);
- nije u mogućnosti na 31. 12. 2022. godine tekućim sredstvima koja su iskazana u iznosu od 5.887.350 KM izmirivati tekuće obaveze iskazane u iznosu od 22.192.774 KM (tačka 7.5 Izvještaja);

ne možemo potvrditi iskazani finansijski rezultat (gubitak) Društva, jer da je postupilo u skladu sa navedenim tačkama iskazalo bi još veći negativan finansijski rezultat (gubitak).

¹⁰ „Sl. novine FBiH“, br. 48/16

7.2 BILANS STANJA – IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU NA KRAJU PERIODA

7.2.1 Dugoročna imovina

7.2.1.1 Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema na datum bilansa iskazana su u neto iznosu od 20.518.263 KM i čine ih zemljišta (5.844.571 KM), građevinski objekti (14.552.698 KM) i postrojenja i oprema (114.572 KM).

Struktura i promjene na **nekretninama, postrojenjima i opremi** daju se u tabeli: **KM**

Opis	Zemljišta	Građevinski objekti	Postrojenja i oprema	Alati, pog. i kancel. namještaj	Transp. sredstva	Ukupno
1	2	3	4	5	6	9
1 Nabavna vrijednost na 1. 1. 2022.	5.844.571	25.229.530	4.298.302	538.250	70.151	35.980.803
Direktna povećanja u 2022.		60.048				60.048
Prenos sa pripreme						
Otuđenje i rashodovanje						
Ostalo						
na 31. 12. 2022.	5.844.571	25.289.578	4.298.302	538.250	70.151	36.040.851
2 Akumulirana amortizacija na 1. 1. 2022.		10.281.669	4.127.970	530.213	70.151	15.010.002
Amortizacija za 2022.		455.212	55.761	1.614		512.587
Otuđenje i rashodovanje						
Ostalo						
na 31. 12. 2022.		10.736.880	4.183.730	531.827	70.151	15.528.687
3 Neto knjigovod. Vrijednost						
na 1. 1. 2022.	5.844.571	14.947.862	170.332	8.037	-	20.970.801
na 31. 12. 2022.	5.844.571	14.552.698	114.572	6.423	-	20.518.263

Građevinsko zemljište iskazano u iznosu od 5.844.571 KM odnosi se na zemljište na kojem su izgrađene poslovni objekti Društva.

Građevinski objekti iskazani su u neto iznosu od 14.552.698 KM, a čine ih upravne zgrade i tvorničke hale, proizvodni i prateći objekti, putevi i objekti na putu, garaže i parkirališta i ostali objekti. Povećanje od 60.048 KM odnosi se na ulaganje u objekat od strane zakupca „Amko komerc“ d.o.o. u skladu sa potpisanim ugovorom. Građevinski objekti otpisani su 42,45%.

Postrojenja i oprema iskazani su u neto iznosu od 114.572 KM i čine ih postrojenja za proizvodnju i osnovnu djelatnost, uredska oprema, telefonske centrale i ostala oprema. Povećanja u 2022. godini na ovoj poziciji nije bilo.

Alati, pogonski i kancelarijski namještaj iskazani su u iznosu od 6.423 KM i odnose se najvećim dijelom na mjerne i kontrolne instrumente.

Transportna sredstva nabavne vrijednosti u iznosu od 70.151 KM, u potpunosti su amortizovana.

Amortizacija stalnih sredstava vrši se linearnom metodom otpisa stalnih sredstava, i to za svako pojedinačno sredstvo, tokom procijenjenog korisnog vijeka sredstva. Za obračun amortizacije za 2022. godinu nije donesena odluka direktora Društva.

Primijenjene stope amortizacije prikazane su u tabeli:

Grupa sredstava	Vijek trajanja (god.)	Stopa amortizacije (%)
Građevinski objekti	55.5	1,8
Postrojenja i oprema	5- 10	10-20
Računarska oprema	3	33

Društvo raspolaže dokazima o vlasništvu nad svim nekretninama u posjedu.

Procjena vrijednosti umanjena sredstava

Prema MRS-u 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, na kraju svakog izvještajnog perioda subjekt treba ocijeniti postoji li bilo kakav pokazatelj da je vrijednost nekog sredstva umanjena. Ako takav pokazatelj postoji, subjekt treba da procijeni nadoknadivi iznos za takvo sredstvo. Navedeno može imati za posljedicu da se knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava može razlikovati od one koja bi se utvrdila prema zahtjevima standarda. Također, u skladu s članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, subjekti od javnog interesa obavezni su, u situacijama kada to zahtijevaju MRS/MSFI, izvršiti procjenu vrijednosti ukupne imovine i kapitala sa stanjem na dan kada završava poslovna godina, te izvještaj o izvršenoj procjeni učiniti javno dostupnim. Procjena vrijednosti ima za cilj utvrditi knjigovodstvenu, tržišnu, nadoknadivu, sadašnju, fer, zamjensku, likvidacionu i/ili poslovnu vrijednost pravnih lica, odnosno imovine, obaveza i kapitala, a na osnovu vjerodostojne dokumentacije, fizičke sposobnosti predmeta procjene i budućih novčanih primitaka i izdataka, u skladu sa pravilima struke. Također, u skladu sa MRS-om 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, paragraf 51, potrebno je preispitati ostatak vrijednosti i korisni vijek upotrebe imovine barem jednom na kraju svake finansijske godine.

Vrijednost stalnih sredstava na 31. 12. 2022. godine u poslovnim knjigama Društva iskazana je u neto iznosu od 20.518.263 KM. Društvo u dosadašnjem periodu nije na datum bilansa vršilo ocjenu postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, niti je vršena procjena nadoknadive vrijednosti za takva sredstva, shodno paragrafu 9. i ostalim zahtjevima iz MRS-a 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava. Također, nije preispitalo ostatak vrijednosti i korisni vijek upotrebe imovine barem na kraju svake finansijske godine u skladu sa MRS-om 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema.

Navedeno ima značajnost jer Društvo raspolaže nekretninama značajne vrijednosti koje su davno izgrađene i opremom koja je davno nabavljena, a na kojima su potrebna redovna značajna ulaganja s ciljem održavanja korisnog vijeka upotrebe. Izvršenom revizijom na terenu konstatovali smo da se veći dio nekretnina Društva nalazi u stanju devastacije, sa vidljivim oštećenjima, i postavlja se pitanje njihove stvarne vrijednosti i mogućnosti revitalizacije. Zbog toga smatramo da postoje indicije da je vrijednost stalnih sredstava kojima Društvo raspolaže značajno umanjena od knjigovodstvene vrijednosti. Budući da Društvo nije izvršilo procjenu vrijednosti imovine kojom raspolaže, ne možemo potvrditi da je knjigovodstvena vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 20.518.263 KM realna, te se ona može razlikovati od one koja bi se utvrdila prema zahtjevima Zakona i Standarda, a to može imati posljedicu i da su stalna sredstva i finansijski rezultat za 2022. godinu precijenjeni. Za ovo je data preporuka u Pismu menadžmentu, ali aktivnosti nisu poduzete prije sačinjavanja finansijskih izvještaja.

Preporuka:

- **na datum bilansa vršiti ocjenu postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, odnosno procjenu nadoknadive vrijednosti takvog sredstva, u skladu sa zahtjevom MRS-a 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava i Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH.**

Vlasništvo nad nekretninama

Društvo je u poslovnim knjigama iskazalo građevinske objekte (objekat O10 sa nadstrešnicom) knjigovodstvene vrijednosti 238.569 KM za koje nije predložilo dokaz o vlasništvu. Uvidom u zemljišnoknjižne izvratke koji su nam prezentovani u toku obavljanje revizije konstatovano je da objekti nisu u zemljišnoknjižnim izvacima Društva, odnosno nisu u njegovom vlasništvu.

Nadalje, u toku revizije izvršili smo obilazak fabričkog kruga Društva kako bismo se uvjerali u postojanje iskazanih građevinskih objekata, te smo konstatovali da objekat O10 ne postoji, a da se na njegovom mjestu nalazi građevinsko zemljište bez izgrađenih objekata. Budući da Društvo nije izvršilo popis imovine i obaveza u skladu sa članom 21. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH i da smo utvrdili nepostojanje objekata knjigovodstvene vrijednosti od 238.569 KM, ne možemo potvrditi iskazana stanja stalnih sredstava.

Preporuka:

- *izvršiti analizu vlasništva nad građevinskim objektima iskazanim u poslovnim knjigama i provesti odgovarajuća knjiženja kako bi vrijednost iskazanih građevinskih objekata u poslovnim knjigama bila usklađena sa stvarnim stanjem.*

Hipoteke i založno pravo

Društvo ima ograničenja u raspolaganju gotovo cjelokupnom imovinom, po osnovu hipoteka koje su upisali Porezna uprava FBiH, Uprava za indirektno oporezivanje BiH – Regionalni centar Sarajevo i zaposlenici koji su pokrenuli sudske sporove protiv Društva.

7.2.2 Kratkoročna imovina

7.2.2.1 Zalihe

Na datum bilansa iskazane su sljedeće zalihe:

	31. 12. 2022.	31. 12. 2021.
ZALIHE	4.534.822	5.933.843
Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	1.024.260	1.135.143
Proizvodnja u toku, poluproizvodi i nedovršene usluge	727.072	727.073
Gotovi proizvodi	2.735.408	2.741.991
Dati avansi	48.082	47.561

U knjigovodstvenim evidencijama na 31. 12. 2022. godine iskazane su zalihe materijala, rezervnih dijelova, alata i sitnog inventara u iznosu od 4.534.822 KM.

U skladu sa MRS-om 2 – Zalihe, zalihe se trebaju vrednovati po trošku ili po neto utrživoj vrijednosti, zavisno od toga što je niže. Također, ovaj Standard nalaže da se procjene neto utržive vrijednosti zasnivaju na najnovijim pouzdanim dokazima koji postoje u vrijeme davanja procjena iznosa zaliha za koje se očekuje da će biti realizovani. Ove procjene uzimaju u obzir promjene cijena ili troškova direktno povezane s događajima nakon kraja razdoblja u mjeri u kojoj ti događaji potvrđuju uslove koji su postojali na kraju razdoblja.

Društvo ne vodi ročnu strukturu zaliha, niti je u tekućoj i prethodnim godinama na datum bilansa vršilo procjenu njihovog nadoknadivog iznosa u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS-a 2 – Zalihe.

Društvo nema računovodstvene politike niti interni akt kojim je propisan način knjigovodstvenog evidentiranja i praćenja proizvodnje i realizacije gotovih proizvoda, ne pravi kalkulaciju cijene koštanja niti vrši obračun proizvodnje. Ne postoji cjenovnik gotovih proizvoda, već se cijena utvrđuje prilikom sklapanja ugovora sa kupcima. Također, nisu prezentovani radni nalozi u proizvodnji za iskazane zalihe gotovih proizvoda. Artikli na zalihama gotovih proizvoda vode se isključivo po trošku materijala, bez uključenih troškova direktnog rada, amortizacije, režijskih troškova i sl.

Također, nisu nam prezentovani normativi i sastavnice za proizvodnju, izdatnice, radni nalozi i otpremnice. Zbog toga nismo bili u mogućnosti utvrditi tačnost iskazanih stanja i da li su troškovi konverzije zaliha uvršteni u njihovu cijenu koštanja. Navedeno nije u skladu sa zahtjevima MRS-a 2 – Zalihe jer Društvo nema knjigovodstvene, a ni stvarne pokazatelje o proizvodnji i o cijeni koštanja proizvedenih gotovih proizvoda, zbog čega nije moguće utvrditi efekte razlike između prodajne cijene i cijene koštanja.

Na poziciji proizvodnje u toku iskazano je stanje u iznosu od 727.072 KM i predstavlja početno stanje, a na poziciji gotovih proizvoda iznos od 2.735.408 KM i gotovo je identičan početnom stanju. U toku godine na poziciji gotovih proizvoda prikazani su ulazi u iznosu od 446.365 KM, a izlazi od 452.948 KM, što znači da je, najvećim dijelom, ono što je proizvedeno i prodano.

Osim toga, za navedene iznose nismo stekli razumno uvjerenje na šta se odnose jer nam nije prezentirana dokumentacija na osnovu koje bismo potvrdili iskazana stanja. S obzirom na to da Društvo ne vodi obračun proizvodnje, da iskazana stanja proizvodnje u toku i gotovih proizvoda u najvećem dijelu predstavljaju početna stanja, da nije izvršen popis zaliha, da ne postoji ročna struktura zaliha, ne možemo potvrditi iskazana stanja zaliha. Navedeno nije u skladu ni sa članom 10. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, kojim je propisano da je knjigovodstvena isprava pisani dokaz ili memorirani elektronski zapis o nastalom poslovnom događaju, koja je potpisana od strane lica koje je ovlašteno za sastavljanje i kontrolu knjigovodstvene isprave, a služi kao osnov za knjiženje u poslovnim knjigama.

Preporuke:

- *utvrditi i pratiti ročnu strukturu zaliha na osnovu koje bi se na datum bilansa izvršila procjena nadoknadive vrijednosti zaliha, u skladu sa zahtjevima MRS-a 2 – Zalihe;*
- *za iskazana stanja proizvodnje u toku (727.072 KM) i gotovih proizvoda (2.735.407 KM) utvrditi na šta se odnose, a nakon toga izvršiti pravilna knjiženja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.*

7.2.2.2 Potraživanja od kupaca

Na datum bilansa u finansijskim izvještajima iskazana su sljedeća potraživanja od kupaca:

	u KM	
	31. 12. 2022.	31. 12. 2021.
POTRAŽIVANJA OD KUPACA	1.261.166	1.187.359
Potraživanja od kupaca u zemlji	376.302	329.162
Potraživanja od kupaca u inostranstvu	378.381	351.715
Sumnjiva i sporna potraživanja	506.482	506.482

Potraživanja od kupaca u zemlji iskazana su u iznosu od 376.302 KM Ova potraživanja nastala su na osnovu sklopljenih primljenih narudžbenica i ugovora u ranijem periodu (2019. i 2020. godine i manjim dijelom u 2021. godini. Najveći dio odnosi na potraživanja od preduzeća „BNT“ Novi Travnik u iznosu od 206.640 KM, koja su starija od godinu dana. **Društvo nije poduzelo nikakve aktivnosti na naplati potraživanja u dijelu pokretanja tužbi niti je izvršilo ispravku vrijednosti potraživanja.**

Potraživanja od kupaca u inostranstvu iskazana su u iznosu od 378.381 KM a najvećim dijelom se odnosi na potraživanje od DGDP Ministry of defence (310.295 KM), a radi se o potraživanja koja su starija od godinu dana. Po ovom Ugovoru iz 2017. godine, kupac je isplatio 80% vrijednosti u prethodnom periodu dok ostatak od 20% treba biti isplaćen po izvršenom tehničkom prijemu i prihvatanju sprava. Plaćanje nije izvršeno niti su riješene reklamacije kupca.

Sumnjiva i sporna potraživanja iskazana su u iznosu od 506.482 KM i nisu otpisana u prethodnom periodu. Prilikom prenosa redovnih potraživanja na sumnjiva i sporna istovremeno ne vrši se korekcija rezultata poslovanja, na teret rashoda u skladu sa računovodstvenim politikama. **Društvo nema niti interni akt koji definiše procjenu naplate potraživanja i prenos na ispravku vrijednosti potraživanja, kao ni ročnu strukturu potraživanja.**

U skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti, potrebno je najmanje na datum bilansa vršiti procjenu očekivanih kreditnih gubitaka od nenaplaćenih potraživanja. S ciljem realnog prikazivanja finansijskog položaja Društva potrebno je procijeniti izvjesnost naplate potraživanja i u skladu s tim knjigovodstveno ih tretirati. Za potraživanja starija od godinu dana nije izvršena procjena očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa zahtjevima navedenog standarda, što za posljedicu može imati da su rashodi potcijenjeni, a imovina (potraživanja) i finansijski rezultat precijenjeni za najmanje 1.023.417 KM, koliko iznose potraživanja starija od 365 dana i sumnjiva i sporna potraživanja.

Preporuke:

- *utvrditi ročnu strukturu potraživanja i shodno tome blagovremeno pokretati sve mjere i aktivnosti na naplati potraživanja kako ne bi došlo do njihove zastare;*
- *na datum bilansa izvršiti procjenu očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa zahtjevima MSFI-ja 9 – Finansijski instrumenti, s ciljem realnog iskazivanja imovine i finansijskog rezultata.*

7.2.2.3 Novac i novčani ekvivalenti

Struktura novca i novčanih ekvivalenata na datum bilansa je sljedeća:

	KM	
	31. 12. 2022.	31. 12. 2021.
Novac i novčani ekvivalenti	12.840	14.656
Transakcijski računi – domaća valuta	12.839	5.850
Blagajna	1	1
Ostala novčana sredstva	0	8.805

Društvo ima otvorene transakcijske račune kod Razvojne banke FBiH (glavni račun) i Union banke d.d. Sarajevo. Sve ove račune blokirale su Porezna uprava i Uprava za indirektno oporezivanje. U skladu sa Zakonom o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH, Društvu je odobreno otvaranje računa kod Razvojne banke FBiH, sa kojeg se obavljaju platne transakcije nad kojima se ne može provesti prinudno izvršenje.

7.2.3 Kapital

Na datum bilansa iskazan je kapital sa sljedećom strukturom:

	KM	
	31. 12. 2022.	31. 12. 2021.
KAPITAL	3.751.928	5.604.704
Dionički kapital	10.552.531	10.552.531
Statutarne i druge rezerve	155	155
Gubitak ranijih godina	4.947.982	2.072.782
Gubitak izvještajne godine	1.852.776	2.875.200

Dionički kapital Društva iznosi 10.552.531 KM, odnosno 980.848 dionica nominalne vrijednosti 10,65 KM po dionici. Struktura dioničkog kapitala evidentirana je u Rješenju o izmjeni podataka Općinskog suda u Sarajevu i prikazana je kako slijedi:

- 51% u vlasništvu Federacije BiH;
- 49% u vlasništvu dioničara, od kojih su najveći: ZIF Bosfin 21,144%, ZIF MU-Group 16,267% i ostali mali dioničari 11,588%.

Gubitak ranijih godina iskazan je u iznosu od 4.947.982 KM, dok je gubitak tekuće godine iskazan u iznosu od 1.852.776 KM.

Potrebno je istaći da je, u skladu sa Odlukom o finansijskoj konsolidaciji privrednog društva „Zrak“ d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: Odluka), Vlada FBiH odobrila izmirenje dugovanja Društva po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje, doprinosa za nezaposlenost, poreza na plaće, isporučenu vodu, struju, plin i grijanje, dugovanja prema dobavljačima za isporučene robe i usluge i dugovanja prema zaposlenim. Odlukom je utvrđeno da će postupak finansijske konsolidacije trajati najduže do 31. 12. 2023. godine. Također, Odlukom je zadužena Skupština Društva da donese Odluku o povećanju kapitala za dio obaveza koje su predmet konsolidacije, kao i obaveza Društva da jednom mjesečno izvještava Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije o svim aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove odluke.

Prema Odluci o dodjeli novčanih sredstava iz pasivnog podbilansa, 22. 12. 2010. godine Vlada Federacije BiH privrednom društvu „Zrak“ d.d. Sarajevo je dodijelila sredstva u iznosu 6.088.460 KM za neisplaćene obaveze prema federalnom zavodu PIO/MIO Mostar sa stanjem na dan 30. 9. 2010. godine. U skladu sa članom 3. Zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH¹¹, definisano je da se finansijska konsolidacija dugovanja društava sa većinskim državnim kapitalom vrši na način da se u strukturi kapitala vrši odgovarajuće povećanje učešća državnog kapitala, osim u slučaju kada se finansijska konsolidacija vrši uz proporcionalno učešće ostalih vlasnika kapitala društva.

Revizijom je utvrđeno da Skupština nije razmatrala niti je obavijestila ostale dioničare i poduzela aktivnosti na realizaciji povećanja kapitala. Zbog navedenog ne možemo potvrditi iskazani kapital Društva, jer učešće državnog kapitala nije povećano za dio izmirenih obaveza u iznosu od 6.088.460 KM u skladu sa Odlukom o finansijskoj konsolidaciji privrednog društva „Zrak“ d.d. Sarajevo.

Preporuka:

- *Skupština Društva treba da razmotri Odluku o povećanju kapitala u korist Federacije BiH u skladu sa Zakonom o finansijskoj konsolidaciji i Zakonom o privrednim društvima i shodno tome poduzme aktivnosti na njihovom pravilnom knjigovodstvenom evidentiranju.*

7.2.4 Obaveze

U finansijskim izvještajima Društva na 31. 12. 2022. iskazane su obaveze kako slijedi:

	31. 12. 2022.	31. 12. 2021.
OBAVEZE I RAZGRANIČENJA	22.653.686	21.299.941
Dugoročne obaveze	460.912	521.965
Finansijske obaveze po amortizovanom trošku	193.988	226.633
Rezervisanja	196.924	225.332
Ostale obaveze, uključujući i razgraničenja	70.000	70.000
Kratkoročne obaveze	22.192.774	20.777.976
Finansijske obaveze po amortizovanom trošku	2.399.890	2.110.445
Odgođeni prihod	6.471.887	6.512.687
Ostale obaveze, uključujući i razgraničenja	13.320.997	12.154.844

7.2.4.1 Dugoročne obaveze

Finansijske obaveze po amortizovanom trošku

Društvo je na poziciji finansijskih obaveza po amortizovanom trošku iskazalo obaveze po dugoročnom kreditu koji je dobiven 2013. godine od Razvojne banke FBiH u iznosu od 202.404 KM (glavnica 171.665 KM, kamate 2.771 KM i zatezne kamate 27.968 KM). Ovaj kredit je reprogramiran u 2022. godini s namjenom izmirenja postojećih obaveza prema Razvojnoj banci FBiH sa stanjem obaveza na 16. 2. 2022. godine. Reprogram je odobren na pet godina uz grace period od šest mjeseci. **Iskazano**

¹¹ „Sl. novine FBiH“, br. 52/14

stanje obaveza prema Razvojnoj banci FBiH nije usklađeno sa otplatnim planom iz Ugovora o reprogramiranju kreditnih obaveza, a nije iskazan ni kratkoročni dio dugoročnih obaveza po osnovu primljenog kredita, u skladu sa zahtjevima paragrafa 56. MRS-a 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja.

Preporuka:

- **obaveze po osnovu kredita evidentirati u skladu sa zahtjevima MRS-a 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja.**

Rezervisanja

Rezervisanja su iskazana u iznosu od 196.924 KM i odnose se na rezervisanja po osnovu datih garancija (150.339 KM), rezervisanja za otpremnine prilikom otkaza ugovora o radu (42.725 KM) i na rezervisanja po osnovu započetih sudskih sporova (3.860 KM). Prema podacima Pravne službe, protiv Društva se vode sudski sporovi u ukupnom iznosu od 1.285.465 KM, zbog čega postoji mogućnost da rezervisanja po osnovu započetih sudskih sporova nisu iskazana u skladu sa MRS-om 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva (tačka 9. Izvještaja). **Za rezervisanja nije nam prezentovana dokumentacija procjene ishoda sudskih sporova, lista izdatih garancija kupcima i plan odlazaka u penziju za isplatu otpremnina na osnovu kojih bi trebala biti izvršena knjiženja, zbog čega ne možemo ni potvrditi iskazana stanja rezervisanja u iznosu od 196.924 KM. Šira pojašnjenja u vezi sa rezervisanja dali smo u tački 9.1 Izvještaja, gdje je data i odgovarajuća preporuka.**

7.2.4.2 Kratkoročne obaveze

Finansijske obaveze po amortizovanom trošku

Finansijske obaveze po amortizovanom trošku iskazane su u iznosu od 2.399.890 KM, a dijelom odnose se na primljene pozajmice od povezanih lica i to: Igman Konjic (1.013.382 KM), Pretis (200.000 KM), Ginex Goražde (81.318 KM) i TRZ Hadžići (38.688 KM) i na obaveze prema dobavljačima u zemlji, koje se u najvećem dijelu odnose na prethodne godine, u iznosu od 1.062.021 KM. Najznačajnije iskazane obaveze prema dobavljačima su sljedeće: JP EP BiH d.d Sarajevo u iznosu od 389.469 KM, Consa d.o.o. Sarajevo u iznosu od 382.243 KM, KJKP ViK d.o.o. Sarajevu u iznosu od 51.767 KM, Registar vrijednosnih papira u iznosu od 20.964 KM i KJKP Rad d.o.o. Sarajevo u iznosu od 19.481 KM. Navedene obaveze prema dobavljačima potiču iz tekućeg i ranijih perioda, a posebno ističemo dugovanje prema JP EP BiH d.d. Sarajevo zbog kojeg je direktno ugroženo poslovanje Društva ukoliko dođe do obustave isporuke električne energije.

Društvo nije do okončanja revizije otplaćivalo obaveze po osnovu primljenih pozajmica. S obzirom na navedeno, Uprava nije osigurala provođenje redovnih mjera upravljanja kreditnim rizikom i rizikom likvidnosti i u vezi s tim postupala prema pravilima poslovno-finansijske struke, u skladu s članom 6. Zakona o finansijskom poslovanju.

Preporuka:

- **poduzeti mjere za upravljanje rizikom, u skladu sa Zakonom o finansijskom poslovanju.**

Ostale obaveze, uključujući i razgraničenja

Ostale obaveze, uključujući i razgraničenja iskazane su u iznosu od 13.320.997 KM i odnose se na obaveze za plaće, naknade i ostala primanja zaposlenih u iznosu od 12.740.577 KM, ostale obaveze koje se odnose na obaveze po osnovu ugovora o djelu i obaveze za naknade članovima odbora u iznosu od 322.124 KM i obaveze za PDV u iznosu od 258.296 KM.

Obaveze za plaće, naknade i ostala primanja zaposlenih iskazane su u iznosu od 12.740.577 KM, a iznos stvorenih obaveza za 2022. godinu iskazan je u iznosu od 2.068.412 KM. Naime, Društvo već duži niz godina ne izmiruje sve obaveze za doprinose. **Vlada FBiH u svojstvu solidarnog dužnika u periodu od 2015. godine do 31. 12. 2022. godine izvršila je na teret Budžeta FBiH plaćanja koja Društvo nije evidentiralo kroz svoje računovodstvene evidencije, a nije nam prezentovana da li je i**

kada vršeno usaglašavanje stanja sa Poreznom upravom FBiH, zbog čega ne možemo potvrditi iskazana stanja obaveza.

Preporuka:

- **izvršiti usaglašavanje sa Poreznom upravom FBiH kako bi se iskazana stanja obaveza za poreze i doprinose u finansijskim izvještajima Društva slagala sa stvarnim obavezama.**

Struktura neizmirenih obaveza za plaće, naknade i doprinose data je u tabeli:

	31. 12. 2022.	31. 12. 2021.
	12.740.577	11.569.886
Neto plaće	3.728.504	3.399.256
Porez i posebne dažbine na plaće	1.669.528	1.579.972
Obaveze za PIO	2.203.281	1.827.278
Obaveze za zdravstvo	3.999.820	3.764.913
Obaveze za nezaposlenost	786.194	753.786
Obaveze za naknade	353.250	244.681

Članom 11. Zakona i doprinosima i članom 23. Pravilnika o načinu obračunavanja i uplate doprinosa propisano je da se doprinosi obračunavaju pri obračunu plaće, a da doprinosi iz plaće i na plaću dospijevaju za plaćanje najkasnije do posljednjeg dana u mjesecu u kojem je plaća dospjela za isplatu. Društvo u 2022. godini nije izmirivalo svoje obaveze po osnovu plaća i doprinosa, zbog čega je ukupna obaveza po ovom osnovu na 31. 12. 2022. godine uvećana za 2.068.412 KM u odnosu na prethodnu godinu. Od obračunatih plaća za 12 mjeseci, Društvo je isplatilo neto obavezu plaća radnicima samo za pet i po mjeseci, bez uplate pripadajućih poreza i doprinosa na isplaćene plaće. Navedeno nije u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak, Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.

Preporuka:

- **uz plaće istovremeno vršiti isplatu pripadajućih poreza i doprinosa u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak, Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o načinu obračunavanja i uplate doprinosa.**

Obaveza za porez na dodanu vrijednost na 31. 12. 2022. iskazana je u iznosu od 258.296 KM, a uvidom u PDV prijave iz 2022. godine i Rješenja koja je UIO dostavio Društvu, konstatovali smo da se problem nemogućnosti plaćanja obaveza za PDV nastavio. **To ukazuje na značajnu insolventnost Društva i neizvjesnost u vezi s vremenski neograničenim poslovanjem, budući da Društvo nije u mogućnosti redovno servisirati svoje obaveze, uvećavajući i obavezu koja se odnosi na zatezne kamate i samim tim dodatno ugrožavajući svoj finansijski položaj, što je šire pojašnjeno u tački 7.5 Izvještaja.**

7.2.5 Popis sredstava i obaveza

Prema članu 21. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH, pravno lice dužno je da na početku poslovanja, kao i najmanje jednom godišnje sa stanjem na dan kada se završava poslovna godina ili neki drugi obračunski period, određen u skladu sa ovim zakonom, izvrši popis imovine i obaveza sa ciljem da se utvrdi njihovo stvarno stanje, te da se u poslovnim knjigama izvrši usklađivanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem.

Obavezni godišnji popis prethodi izradi godišnjih finansijskih izvještaja, te ima za cilj da se utvrdi stvarno stanje imovine i obaveza, te izvrši usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, kako bi godišnji finansijski izvještaji fer prikazivali finansijski položaj društva i bili pouzdani korisnicima.

Društvo nije postupilo u skladu sa navedenim Zakonom. Budući da popis nije izvršen, ne možemo potvrditi da je u poslovnim knjigama izvršeno usklađivanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.

Preporuka:

- **izvršiti popis imovine i obaveza i usaglasiti stvarno stanje utvrđeno popisom sa knjigovodstvenim stanjem, u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.**

7.3 IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA

U Izvještaju o novčanim tokovima iskazani su početno stanje novca i novčanih ekvivalenata u iznosu od 14.656 KM i konačno stanje u iznosu od 12.840 KM, što za rezultat ima neto smanjenje novca i novčanih ekvivalenata u iznosu od 1.816 KM. Izvještaj o novčanim tokovima sačinjen je u skladu s Pravilnikom o sadržaju i formi finansijskih izvještaja za privredna društva.

7.4 IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U Izvještaju o promjenama na kapitalu za 2022. godinu iskazane vrijednosti na pojedinim pozicijama usklađene su sa iskazanim vrijednostima u Bilansu stanja i Bilansu uspjeha.

7.5 BILJEŠKE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

U skladu sa tačkom 25. MRS-a 1 – Presentacija finansijskih izvještaja, uprava treba, pri sastavljanju finansijskih izvještaja, procijeniti sposobnost subjekta da nastavi poslovati u vremenski neograničenom periodu. Subjekt je dužan sastavljati finansijske izvještaje na osnovu principa stalnosti poslovanja, osim ako uprava ne namjerava da likvidira subjekt ili da prestane poslovati, ili ako nema realnu alternativu osim da postupi tako. Kada je uprava, prilikom procjenjivanja, svjesna značajnih neizvjesnosti vezanih za događaje ili uvjete koji mogu dovesti u veliku sumnju mogućnost subjekta da nastavi poslovati u neograničenom periodu, subjekt je dužan da objavi svaku takvu neizvjesnost. U skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH članom 4. propisano je da su pravna lica dužna da sastavljanje, prikazivanje, dostavljanje i objavljivanje informacija u finansijskim izvještajima vrše u skladu sa ovim Zakonom, MRS i MSFI. Članom 37. Zakona propisano je da finansijski izvještaji moraju pružiti istinit i objektivni prikaz finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja pravnih lica.

Društvo je za 2022. godinu iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 1.852.776 KM. Akumulirani gubitak prethodnih godina iskazan je u iznosu od 4.947.983 KM, što sa iskazanim gubitkom izvještajne godine iznosi 6.800.759 KM. Osim toga, Društvo ima obaveze po dugoročnom kreditu od Razvojne banke FBiH u iznosu od 202.404 KM koji je odobren 2013. godine, reprogramiran 2022. godine i koji se ne otplaćuje. Kratkoročne obaveze na 31. 12. 2022. godine iskazane su u iznosu od 22.192.774 KM (od čega se na obaveze prema zaposlenima odnosi 12.740.577 KM), a tekuća imovina iskazana je u iznosu od 5.887.350 KM. Koeficijent tekuće likvidnosti na 31. 12. 2022. godine je 0,27, što ukazuje na to da Društvo tekućim sredstvima nije u mogućnosti pravovremeno izmirivati tekuće novčane obaveze. Protiv Društva se vodi značajan broj sudskih sporova ukupne vrijednosti 1.287.039 KM. **Ove okolnosti stvaraju sumnju u sposobnost Društva da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem, ali Uprava prilikom sastavljanja finansijskih izvještaja nije procijenila sposobnost Društva da nastavi poslovati u vremenski neograničenom periodu i samim tim finansijski izvještaji ne sadrže objavu značajnih neizvjesnosti u skladu s tačkom 25 MRS-a 1 – Presentacija finansijskih izvještaja.**

U skladu sa zahtjevima MRS-a 1 – Presentacija finansijskih izvještaja i zahtjevima, bilješke sadrže dopunske informacije u odnosu na one prezentirane u izvještaju o finansijskom položaju, izvještaju(ima) o dobiti i gubitku i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaju o promjenama u kapitala i

izvještaju o novčanim tokovima. Bilješke sadrže tekstualni opis ili raščlanjivanje stavki prezentiranih u tim izvještajima, i informacije o stavkama koje ne ispunjavaju uslove za priznavanje u tim izvještajima. Pored toga i ostali Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja kao i član 37. Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH sadrže zahtjeve za vezano za objavama u bilješkama.

Društvo je u Bilješkama navelo da su finansijski izvještaji sačinjeni u skladu sa MSFI-jem za MSP (mala i srednja pravna lica). Navedeno nije u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH, budući da je Društvo u skladu sa članom 2. stav 19. tačka d) Zakona o Računovodstvu i reviziji u FBiH subjekt od javnog interesa, te je članom 25. ovog Zakona definisano je da se za priznavanje, mjerenje, prezentaciju i objelodanjivanje pozicija u finansijskim Izvještajima subjekata od javnog interesa primjenjuju MRS i MSFI. Također, navedeno nije u skladu ni sa MSFI-jem za male i srednje subjekte, koji navodi da mali i srednji subjekti nisu oni koji imaju javnu odgovornost, odnosno ako se njegovim instrumentima kapitala trguje na javnom tržištu.

U Bilješkama uz finansijske izvještaje nisu objavljene dodatne informacije, koje nisu prezentirane nigdje drugo u finansijskim izvještajima, ali su relevantne za njihovo razumijevanje. Dati su samo statistički podaci po bilansnim pozicijama (povećanje, smanjenje, učešće), a nisu date potrebne informacije i dodatna pojašnjenja korisnicima finansijskih izvještaja u skladu sa zahtjevima propisa koji uređuju objavljivanja uz finansijske izvještaje.

Preporuka:

- *izvršiti procjenu sposobnosti Društva da nastavi poslovati u vremenski neograničenom periodu i na osnovu izvršene procjene sačiniti bilješke uz finansijske izvještaje u skladu sa zahtjevima MRS-a 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja i Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH.*

8. NABAVKE

Društvo ne primjenjuje Zakon o javnim nabavkama pozivajući se na industrijski i komercijalni karakter djelatnosti u kojoj posluje, u skladu sa odredbama člana 4. stav 1. i člana 5. Zakona o javnim nabavkama (u daljnjem tekstu: Zakon). Navedeni članovi propisuju da je ugovorni, odnosno sektorski organ pravno lice koje je osnovano za određenu svrhu s ciljem zadovoljavanja potreba od općeg interesa, a koje nema industrijski ili komercijalni karakter. Također, Društvo ne obavlja nijednu djelatnost navedenu u članovima od 78. do 83. Zakona o javnim nabavkama, te se zbog toga ne tretira kao ugovorni organ po članu 4. Zakona o javnim nabavkama.

Obavljenom revizijom nismo se mogli uvjeriti u proces nabavki, s obzirom na to da Društvo nema interne akte ili druge procedure po kojima se osigurava transparentnost i način provođenja postupaka nabavki. Također, Društvo ne raspolaže evidencijama o provedenim postupcima nabavki i nije nam obezbijedilo adekvatne podatke o izvršenim nabavkama u 2022. godini.

Preporuka:

- *donijeti interne akte kojima će se propisati način provođenja postupaka nabavki i osigurati transparentnost prilikom njihovog provođenja.*

9. OSTALI NALAZI

9.1 Sudski sporovi

Prema podacima Pravne službe, protiv Društva se vode sudski sporovi u ukupnom iznosu od 911.538 KM i odnose se tužbe radnika za razlike plaća, topli obrok, regres i otpremnine, tužbe iz obligacionih odnosa. Donesene su sudske i pravosnažne sudske presude u iznosu od 373.927 KM.

U skladu sa MRS-om 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, Društvo je u obavezi procijeniti ishod i finansijski efekat izmirenja potencijalne obaveze, te za procijenjeni iznos izvršiti rezervisanje. Rezervisanje se priznaje kada subjekt ima sadašnju obvezu (zakonsku ili izvedenu) kao rezultat nekog prošlog događaja, kada je vjerovatno da će za izmirenje obaveze biti neophodan odliv resursa koji sadrže ekonomske koristi, te kada se može napraviti pouzdana procjena iznosa obaveze.

Za sudske postupke koji se vode protiv Društva **nije izvršena procjena iznosa zatezних kamata i sudskih troškova, niti su izvršena rezervisanja u finansijskim izvještajima.** Navedeno nije u skladu s odredbama MRS-a 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, koji nalaže da rezervisanja treba priznati ako je vjerovatno da će podmirenje obaveze zahtijevati odliv resursa. To za posljedicu može imati da su rashodi i obaveze potcijenjeni. Efekat na finansijske izvještaje nismo mogli utvrditi.

Preporuka:

- *rezervisanja po aktuelnim sudskim sporovima vršiti u skladu sa MRS-om 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina, s ciljem fer i istinitog prikazivanja finansijskog položaja i rezultata poslovanja Društva.*

10. KOMENTARI NA NACRT IZVJEŠTAJA

Na dostavljeni Nacrt izvještaja o finansijskoj reviziji za 2022. godinu Društvo nije dostavilo komentar u skladu s članom 15. Zakona o reviziji institucija u FBiH, tako da je ovo konačan Izvještaj, bez korekcija u odnosu na Nacrt.

Reviziju Društva „Zrak“ d.d. Sarajevo obavio je revizorski tim u sastavu: Alida Selimović – voditeljica tima, i Mirza Šrndić – član tima.

Voditeljica tima

Alida Selimović s.r.

Rukovoditeljica Sektora
za razvoj, metodologiju i upravljanje
kvalitetom

Mia Buljubašić s.r.

Rukovoditeljica Sektora
za finansijsku reviziju preduzeća u većinskom
državnom vlasništvu

Belma Mušinović s.r.

V PRILOZI

1. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

"ZRAK" d.d. Sarajevo
 Naziv pravnog lica
 Sarajevo-Noví Grad, Adema Buće 148
 Sjedište i adresa pravnog lica

4200086870006
 Identifikacioni broj za direktne poreze
 200086870006
 Identifikacioni broj za indirektne poreze

Proizvodnja optičkih instrumenata i fotografske opreme
 Djelatnost
 Razvojna banka Federacije BiH
 Naziv banke
 1950010012195456
 Broj računa

26.70
 Šifra djelatnosti po KDBiH 2010
 108
 Šifra opštine

**IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU NA KRAJU PERIODA
 (BILANS STANJA)
 na dan 31.12.2022. godine**

- u KM -

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
	IMOVINA				
A.	Dugoročna imovina (002+009+014+015+020+021+022+023+024+025+028+033+034)		001	20.518.263	20.970.802
1.	Nekretnine, postrojenja i oprema (003 do 008)		002	20.518.263	20.970.802
1.1.	Zemljište		003	5.844.571	5.844.571
1.2.	Građevinski objekti		004	14.552.698	14.947.862
1.3.	Postrojenja, oprema i namještaj		005	120.994	178.369
1.4.	Transportna sredstva		006		
1.5.	Ostala dugoročna materijalna imovina		007		
1.6.	Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi		008		
2.	Imovina s pravom korištenja (010 do 013)		009		
2.1.	Zemljište		010		
2.2.	Građevinski objekti		011		
2.3.	Postrojenja i oprema		012		
2.4.	Nematerijalna imovina		013		
3.	Ulaganja u investicijske nekretnine		014		
4.	Nematerijalna imovina (016 do 019)		015		
4.1.	Kapitalizirana ulaganja u razvoj		016		
4.2.	Koncesije, patenti, licence i druga prava		017		
4.3.	Ostala nematerijalna imovina		018		
4.4.	Nematerijalna imovina u pripremi		019		

Kontrolni broj: 1051674504

str. 1 od 4

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
5.	Biološka imovina		020		
6.	Ulaganja u zavisne subjekte		021		
7.	Ulaganja u pridružene subjekte		022		
8.	Ulaganja u zajedničke poduhvate		023		
9.	Goodwill		024		
10.	Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (026+027)		025		
10.1.	Ulaganja u instrumente kapitala		026		
10.2.	Obveznice, dati krediti i ostali dužnički instrumenti		027		
11.	Finansijska imovina po amortizovanom trošku (029 do 032)		028		
11.1.	Depoziti kod banaka		029		
11.2.	Dati krediti		030		
11.3.	Obveznice		031		
11.4.	Ostala finansijska imovina po amortizovanom trošku		032		
12.	Potraživanja po finansijskim najmovima		033		
13.	Ostala imovina i potraživanja		034		
B.	Odgodena porezna imovina		035		
C.	Kratkoročna imovina (037+043+044+045+049+054+055+056+057+058+059)		036	5.887.351	5.933.843
1.	Zalihe (038 do 042)		037	4.534.822	4.651.768
1.1.	Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar		038	1.024.260	1.135.143
1.2.	Proizvodnja u toku, poluproizvodi i nedovršene usluge		039	727.072	727.073
1.3.	Gotovi proizvodi		040	2.735.408	2.741.991
1.4.	Roba		041		
1.5.	Dati avansi		042	48.082	47.561
2.	Dugoročna imovina namijenjena prodaji i imovina poslovanja koje se obustavlja		043		
3.	Ugovorna imovina		044		
4.	Potraživanja od kupaca (046 do 048)		045	1.261.167	1.187.359
4.1.	Kupci - povezane strane		046		
4.2.	Kupci u zemlji		047	576.111	528.970
4.3.	Kupci u inostranstvu		048	685.056	658.389
5.	Ostala finansijska imovina po amortizovanom trošku (050 do 053)		049		
5.1.	Depoziti kod banaka		050		
5.2.	Dati krediti		051		
5.3.	Obveznice		052		
5.4.	Ostala finansijska imovina po amortizovanom trošku		053		
6.	Potraživanja po finansijskim najmovima		054		
7.	Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz izvještaj o dobiti ili gubitku		055		

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
8.	Derivatni finansijski instrumenti		056		
9.	Novac i novčani ekvivalenti (isključujući prekoračenja po bankovnim računima)		057	12.840	14.656
10.	Akontacije poreza na dobit		058		
11.	Ostala imovina i potraživanja, uključujući i razgraničenja		059	78.522	80.060
D.	UKUPNO IMOVINA (001+035+036)		060	26.405.614	26.904.645
E.	VANBILANSNA EVIDENCIJA		061	5.709.399	5.709.399
F.	UKUPNO IMOVINA I VANBILANSNA EVIDENCIJA (060+061)		062	32.115.013	32.614.044
	KAPITAL				
1.	Vlasnički kapital (102-103+104+105+106)		101	10.552.531	10.552.531
1.1.	Dionički kapital		102	10.552.531	10.552.531
1.2.	Otkupljene vlastite dionice		103		
1.3.	Udjeli članova društva sa ograničenom odgovornošću		104		
1.4.	Državni kapital		105		
1.5.	Ostali oblici vlasničkog kapitala		106		
2.	Dionička premija		107		
3.	Rezerve (109+110)		108	155	155
3.1.	Statutarne rezerve		109	155	
3.2.	Ostale rezerve		110		155
4.	Revalorizacione rezerve (112+113+114)		111		
4.1.	Revalorizacione rezerve za nekretnine, postrojenja i opremu		112		
4.2.	Revalorizacione rezerve za finansijsku imovinu mjerenu po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		113		
4.3.	Ostale revalorizacione rezerve		114		
5.	Dobit (116+117)		115		
5.1.	Akumulirana, neraspoređena dobit iz prethodnih perioda		116		
5.2.	Dobit tekućeg perioda		117		
6.	Gubitak (119+120)		118	6.800.758	4.947.982
6.1.	Akumulirani, nepokriveni gubici iz prethodnih perioda		119	4.947.982	2.072.782
6.2.	Gubitak tekućeg perioda		120	1.852.776	2.875.200
7.	Kapital koji pripada vlasnicima matičnog društva (101+107+108+111+115-118)		121	3.751.928	5.604.704
8.	Kapital koji pripada vlasnicima manjinskih interesa		122		
A.	UKUPNO KAPITAL (121+122)		123	3.751.928	5.604.704
	OBAVEZE				
B.	Dugoročne obaveze (125+130+131+132)		124	460.912	521.965
1.	Finansijske obaveze po amortizovanom trošku (126+127+128+129)		125	193.988	226.633
1.1.	Obaveze po uzetim kreditima		126	193.988	191.034

Kontrolni broj: 1051674504

str. 3 od 4

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
1.2.	Obaveze po osnovu najmova		127		
1.3.	Obaveze po izdatim dužničkim instrumentima		128		
1.4.	Ostale finansijske obaveze po amortizovanom trošku		129		35.599
2.	Odgođeni prihod		130		
3.	Rezervisanja		131	196.924	225.332
4.	Ostale obaveze, uključujući i razgraničenja		132	70.000	70.000
C.	Odgođene porezne obaveze		133		
D.	Kratkoročne obaveze (135+142+143+144+145+146+147)		134	22.192.774	20.777.976
1.	Finansijske obaveze po amortizovanom trošku (136+137+138+139+140+141)		135	2.399.890	2.110.445
1.1.	Obaveze prema dobavljačima		136	1.062.826	1.002.752
1.2.	Ugovorne obaveze		137	211	
1.3.	Obaveze po uzetim kreditima		138	1.298.165	1.107.693
1.4.	Obaveze po osnovu najmova		139		
1.5.	Obaveze po izdatim dužničkim instrumentima		140		
1.6.	Ostale finansijske obaveze po amortizovanom trošku		141	38.688	
2.	Finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		142		
3.	Derivatni finansijski instrumenti		143		
4.	Odgođeni prihod		144	6.471.887	6.512.687
5.	Rezervisanja		145		
6.	Obaveze za porez na dobit		146		
7.	Ostale obaveze, uključujući i razgraničenja		147	13.320.997	12.154.844
E.	UKUPNO OBAVEZE (124+133+134)		148	22.653.686	21.299.941
F.	UKUPNO KAPITAL I OBAVEZE (123+148)		149	26.405.614	26.904.645
G.	VANBILANSNA EVIDENCIJA		150	5.709.399	5.709.399
H.	UKUPNO KAPITAL, OBAVEZE I VANBILANSNA EVIDENCIJA (149+150)		151	32.115.013	32.614.044

Sarajevo-Noví Grad, 28.02.2023.
Mjesto i datum

PLJUCO (ILIJA) MILE
Certificirani računovođa
0383/5
Broj licence

M.P.

Nedžad Koldžo
Direktor

Kontrolni broj: 1051674504

str. 4 od 4

"ZRAK" d.d. Sarajevo
 Naziv pravnog lica
 Sarajevo-Novigrad, Adema Buće 148
 Sjedište i adresa pravnog lica

Proizvodnja optičkih instrumenata i fotografske opreme
 Djelatnost
 Razvojna banka Federacije BiH
 Naziv banke
 1950010012195456
 Broj računa

4200086870006
 Identifikacioni broj za direktne poreze
 200086870006
 Identifikacioni broj za indirektno poreze
 26.70
 Šifra djelatnosti po KDBiH 2010
 108
 Šifra opštine

IZVJEŠTAJ O UKUPNOM REZULTATU ZA PERIOD
 (BILANS USPJEHA)
 za period od 01.01.2022. do 31.12.2022. godine

- u KM -

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
	BILANS USPJEHA				
A.	Prihodi iz ugovora s kupcima (202+206+210)		201	459.689	355.312
1.	Prihodi iz ugovora sa povezanim stranama (203 do 205)		202		
1.1.	Prihodi od prodaje robe		203		
1.2.	Prihodi od prodaje gotovih proizvoda		204		
1.3.	Prihodi od pruženih usluga		205		
2.	Prihodi iz ugovora sa nepovezanim stranama na domaćem tržištu (207 do 209)		206	85.321	123.513
2.1.	Prihodi od prodaje robe		207	83.158	
2.2.	Prihodi od prodaje gotovih proizvoda		208		123.513
2.3.	Prihodi od pruženih usluga		209	2.163	
3.	Prihodi iz ugovora sa nepovezanim stranama na inostranom tržištu (211 do 213)		210	374.368	231.799
3.1.	Prihodi od prodaje robe		211		
3.2.	Prihodi od prodaje gotovih proizvoda		212	374.368	231.799
3.3.	Prihodi od pruženih usluga		213		
B.	Ostali prihodi i dobici (215+230+241+242+243+244+245+246+247+251)		214	881.967	312.998
1.	Dobici od dugoročne nefinansijske imovine (216 do 229)		215		
1.1.	Neto dobici od otuđenja nekretnina, postrojenja i opreme		216		

Kontrolni broj: 114039441

str. 1 od 5

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
1.2.	Neto dobiti od otpuštanja ranije priznatih gubitaka od umanjenja vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme		217		
1.3.	Neto dobiti od otpuštanja ranije priznatih gubitaka od promjene revalorizovane vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme za koje nije bilo postojećih revalorizacionih rezervi		218		
1.4.	Neto dobiti od otuđenja ulaganja u investicijske nekretnine		219		
1.5.	Neto povećanja vrijednosti ulaganja u investicijske nekretnine koja se vode po fer vrijednosti		220		
1.6.	Neto dobiti od otpuštanja ranije priznatih gubitaka od umanjenja vrijednosti investicijskih nekretnina		221		
1.7.	Neto dobiti od otuđenja nematerijalne imovine		222		
1.8.	Neto dobiti od otpuštanja ranije priznatih gubitaka od umanjenja vrijednosti nematerijalne imovine		223		
1.9.	Neto dobiti od prestanka priznavanja imovine s pravom korištenja		224		
1.10.	Neto dobiti od otuđenja biološke imovine		225		
1.11.	Neto povećanja vrijednosti biološke imovine koja se vodi po fer vrijednosti		226		
1.12.	Neto dobiti od otpuštanja ranije priznatih gubitaka od umanjenja vrijednosti biološke imovine		227		
1.13.	Neto dobiti od dugoročne imovine namijenjene prodaji		228		
1.14.	Ostali neto dobiti od otpuštanja ranije priznatih gubitaka od umanjenja vrijednosti dugoročne nefinansijske imovine		229		
2.	Dobici od finansijske imovine (231 do 240)		230		
2.1.	Neto otpuštanja ranije priznatih kreditnih gubitaka od finansijske imovine po amortizovanom trošku		231		
2.2.	Neto otpuštanja ranije priznatih kreditnih gubitaka od finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		232		
2.3.	Neto dobiti od prestanka priznavanja finansijske imovine po amortizovanom trošku		233		
2.4.	Neto dobiti od modifikacija finansijske imovine po amortizovanom trošku koje nisu rezultirale prestankom priznavanja		234		
2.5.	Neto dobiti od otuđenja finansijske imovine po amortizovanom trošku		235		
2.6.	Neto povećanja vrijednosti finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		236		
2.7.	Neto dobiti od otuđenja finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		237		
2.8.	Neto dobiti od otuđenja finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		238		
2.9.	Neto dobiti od reklasifikacija finansijske imovine između poslovnih modela		239		
2.10.	Ostali neto dobiti od finansijske imovine		240		
3.	Neto otpuštanja rezervisanja		241		
4.	Neto dobiti od trgovanja derivatima		242		
5.	Prihodi od prodaje materijala, neto		243	96.092	1.597
6.	Viškovi i ostala pozitivna usklađenja zaliha		244		
7.	Prihodi od dividendi		245		

Kontrolni broj: 114039441

str. 2 od 5

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
8.	Udio u dobiti pridruženog društva i zajedničkog poduhvata primjenom metode udjela		246		
9.	Finansijski prihodi (248+249+250)		247	4.551	24.826
9.1.	Prihodi od kamata		248		
9.2.	Neto pozitivne kursne razlike		249		
9.3.	Ostali finansijski prihodi		250	4.551	24.826
10.	Ostali prihodi i dobiti		251	781.324	286.575
C.	Ukupno prihodi (201+214)		252	1.341.656	668.310
D.	Poslovni rashodi (254+255+256+257+258+262+269+270)		253	3.114.333	3.506.718
1.	Nabavna vrijednost prodane robe		254		
2.	Promjene u zalihama gotovih proizvoda, poluproizvoda i proizvodnje u toku, neto (+) / (-)		255	6.583	22.111
3.	Troškovi sirovina i materijala		256	152.377	121.678
4.	Troškovi energije i goriva		257	180.927	202.993
5.	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja (259 do 261)		258	2.162.304	2.400.132
5.1.	Bruto plaće zaposlenih		259	1.809.923	2.043.797
5.2.	Ostale naknade zaposlenih		260	242.658	237.090
5.3.	Troškovi ostalih angažovanih fizičkih lica, uključujući članove odbora		261	109.723	119.245
6.	Amortizacija (263 do 268)		262	512.587	509.198
6.1.	Nekretnine, postrojenja i oprema		263	455.212	509.198
6.2.	Investicijske nekretnine		264	55.761	
6.3.	Imovina s pravom korištenja		265		
6.4.	Nematerijalna imovina		266		
6.5.	Biološka imovina		267	1.614	
6.6.	Ostala dugoročna imovina po osnovu ugovora sa kupcima		268		
7.	Troškovi primljenih usluga		269	50.960	113.744
8.	Ostali poslovni rashodi i troškovi		270	48.595	136.862
E.	Ostali rashodi i gubici (272+287+298+299+300+301+302+303+304+308)		271	80.099	36.792
1.	Gubici od dugoročne nefinansijske imovine (273 do 286)		272		
1.1.	Neto gubici od otuđenja nekretnina, postrojenja i opreme		273		
1.2.	Neto gubici od umanjenja vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme		274		
1.3.	Neto gubici od promjene revalorizovane vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme za koje nema postojećih revalorizacionih rezervi		275		
1.4.	Neto gubici od otuđenja ulaganja u investicijske nekretnine		276		
1.5.	Neto smanjenja vrijednosti ulaganja u investicijske nekretnine koja se vode po fer vrijednosti		277		
1.6.	Neto gubici od umanjenja vrijednosti investicijskih nekretnina		278		
1.7.	Neto gubici od otuđenja nematerijalne imovine		279		
1.8.	Neto gubici od umanjenja vrijednosti nematerijalne imovine		280		

Kontrolni broj: 114039441

str. 3 od 5

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
1.9.	Neto gubici od prestanka priznavanja imovine s pravom korištenja		281		
1.10.	Neto gubici od otuđenja biološke imovine		282		
1.11.	Neto smanjenja vrijednosti biološke imovine koja se vodi po fer vrijednosti		283		
1.12.	Neto gubici od umanjenja vrijednosti biološke imovine		284		
1.13.	Neto gubici od dugoročne imovine namijenjene prodaji		285		
1.14.	Ostali neto gubici od umanjenja vrijednosti dugoročne nefinansijske imovine		286		
2.	Gubici od finansijske imovine (288 do 297)		287		
2.1.	Neto kreditni gubici od finansijske imovine po amortizovanom trošku		288		
2.2.	Neto kreditni gubici od finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		289		
2.3.	Neto gubici od prestanka priznavanja finansijske imovine po amortizovanom trošku		290		
2.4.	Neto gubici od modifikacija finansijske imovine po amortizovanom trošku koje nisu rezultirale prestankom priznavanja		291		
2.5.	Neto gubici od otuđenja finansijske imovine po amortizovanom trošku		292		
2.6.	Neto smanjenja vrijednosti finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		293		
2.7.	Neto gubici od otuđenja finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		294		
2.8.	Neto gubici od otuđenja finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		295		
2.9.	Neto gubici od reklasifikacija finansijske imovine između poslovnih modela		296		
2.10	Ostali neto gubici od finansijske imovine		297		
3.	Troškovi rezervisanja, neto		298		3.860
4.	Neto gubici od trgovanja derivatima		299		
5.	Rashodi od prodaje materijala, neto		300		
6.	Manjkovi i ostala negativna usklađenja zaliha		301		
7.	Udio u gubitku pridruženog društva i zajedničkog poduhvata primjenom metode udjela		302		
8.	Umanjenje vrijednosti goodwill-a		303		
9.	Finansijski rashodi (305 do 307)		304	7.379	19.693
9.1.	Rashodi od kamata		305	7.379	19.693
9.2.	Neto negativne kursne razlike		306		
9.3.	Ostali finansijski rashodi		307		
10.	Ostali rashodi i gubici		308	72.720	13.239
F.	Ukupno rashodi (253+271)		309	3.194.432	3.543.510
G.	Dobit iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (252-309)		310		
H.	Gubitak iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (309-252)		311	1.852.776	2.875.200
I.	Porez na dobit (313+314)		312		
1.	Tekući porez na dobit		313		
2.	Odgođeni porez na dobit (315-316+317-318)		314		
2.1.	Efekat smanjenja odgođene porezne imovine		315		

Kontrolni broj: 114039441

str. 4 od 5

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6
2.2.	Efekat povećanja odgođene porezne imovine		316		
2.3.	Efekat povećanja odgođenih poreznih obaveza		317		
2.4.	Efekat smanjenja odgođenih poreznih obaveza		318		
J.	Dobit iz redovnog poslovanja (310-312)		319		
K.	Gubitak iz redovnog poslovanja (311+312)		320	1.852.776	2.875.200
L.	Dobit ili gubitak od obustavljenog poslovanja		321		
M.	Dobit (319+321)		322		
N.	Gubitak (320-321)		323	1.852.776	2.875.200
	IZVJEŠTAJ O OSTALOM UKUPNOM REZULTATU				
O.	Ostali ukupni rezultat (325+331)		324		
1.	Stavke koje mogu biti reklasifikovane u bilans uspjeha (326+327+328+329-330)		325		
1.1.	Povećanje/(smanjenje) fer vrijednosti dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		326		
1.2.	Efekti proistekli iz transakcija zaštite ("hedging")		327		
1.3.	Udio u ostalom ukupnom rezultatu pridruženog društva i zajedničkog poduhvata primjenom metode udjela		328		
1.4.	Ostale stavke koje mogu biti reklasifikovane u bilans uspjeha		329		
1.5.	Porez na dobit koji se odnosi na ove stavke		330		
2.	Stavke koje neće biti reklasifikovane u bilans uspjeha (332+333+334+335+336+337-338)		331		
2.1.	Revalorizacija zemljišta i građevina		332		
2.2.	Povećanje/(smanjenje) fer vrijednosti instrumenata kapitala po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		333		
2.3.	Aktuarski dobiti/(gubici) od planova definiranih primanja		334		
2.4.	Dobici ili gubici po osnovu preračunavanja finansijskih izvještaja inostranog poslovanja		335		
2.5.	Udio u ostalom ukupnom rezultatu pridruženog društva i zajedničkog poduhvata primjenom metode udjela		336		
2.6.	Ostale stavke koje neće biti reklasifikovane u bilans uspjeha		337		
2.7.	Porez na dobit koji se odnosi na ove stavke		338		
P.	UKUPNI REZULTAT (322-323+324)		339	-1.852.776	-2.875.200
	Zarada po dionici				
	a) Osnovna zarada po dionici		340		
	b) Razrijeđena zarada po dionici		341		
	Dobit/(gubitak) koja pripada:				
	a) Vlasnicima matičnog društva		342	-1.852.776	-2.875.200
	b) Vlasnicima manjinskih interesa		343		
	Ukupni rezultat koji pripada:				
	a) Vlasnicima matičnog društva		344	-1.852.776	-2.875.200
	b) Vlasnicima manjinskih interesa		345		

Sarajevo-Noví Grad, 28.02.2023.
Mjesto i datum

PLJUCO (ILIJA) MILE
Certificirani računovođa
0383/5

M.P.

Nedžad Koldžo
Direktor

Kontrolni broj: 114039441

str. 5 od 5

"ZRAK" d.d. Sarajevo
 Naziv pravnog lica
 Sarajevo-Noví Grad, Adema Buće 148
 Sjedište i adresa pravnog lica

Proizvodnja optičkih instrumenata i fotografske opreme
 Djelatnost
 Razvojna banka Federacije BiH
 Naziv banke
 1950010012195456
 Broj računa

4200086870006
 Identifikacioni broj za direktne poreze
 200086870006
 Identifikacioni broj za indirektne poreze

26.70
 Šifra djelatnosti po KDBiH 2010
 108
 Šifra opštine

**IZVJEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE
 (IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA)**
 (Direktna metoda)
 na dan 31.12.2022. godine

- u KM -

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka (+)/(-)	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6	7
1.	GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI					
1.1.	Prilivi od kupaca		(+)	401		
1.2.	Odlivi po osnovu plaćanja zaposlenima		(-)	402		
1.3.	Odlivi po osnovu plaćanja dobavljačima, po osnovu poslovnih aktivnosti		(-)	403		
1.4.	Odlivi po osnovu ostalih troškova, nastalih po osnovu poslovnih aktivnosti		(-)	404		
1.5.	Odlivi po osnovu plaćanja poreza na dobit		(-)	405		
1.6.	Ostali prilivi iz poslovnih aktivnosti		(+)	406		14.656
1.7.	Ostali odlivi iz poslovnih aktivnosti		(-)	407	-1.816	
A.	Neto gotovinski tok koji je generisan/(korišten) u poslovnim aktivnostima (401 do 407)		(+) (-)	408	-1.816	14.656
2.	GOTOVINSKI TOKOVI IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI					
2.1.	Odlivi po osnovu kupovine nekretnina, postrojenja i opreme		(-)	409		
2.2.	Prilivi po osnovu prodaje nekretnina, postrojenja i opreme		(+)	410		
2.3.	Odlivi po osnovu kupovine investicijskih nekretnina		(-)	411		
2.4.	Prilivi po osnovu prodaje investicijskih nekretnina		(+)	412		
2.5.	Odlivi po osnovu kupovine nematerijalne imovine		(-)	413		
2.6.	Prilivi po osnovu prodaje nematerijalne imovine		(+)	414		

Kontrolni broj: 1688149262

str. 1 od 3

Redni broj	pozicija	Bilješka	Oznaka (+)/(-)	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6	7
2.7.	Odlivi po osnovu kupovine biološke imovine		(-)	415		
2.8.	Prilivi po osnovu prodaje biološke imovine		(+)	416		
2.9.	Prilivi po osnovu prodaje dugoročne imovine namijenjene prodaji		(+)	417		
2.10.	Ulaganja u finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		(-)	418		
2.11.	Prilivi od finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		(+)	419		
2.12.	Ulaganja u finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		(-)	420		
2.13.	Prilivi od finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		(+)	421		
2.14.	Ulaganja u ostalu finansijsku imovinu po amortizovanom trošku		(-)	422		
2.15.	Prilivi od ostale finansijske imovine po amortizovanom trošku		(+)	423		
2.16.	Primljena kamata i prihod od finansijskog najma		(+)	424		
2.17.	Naplaćena potraživanja od finansijskog najma		(+)	425		
2.18.	Naplaćena potraživanja od finansijskog podnajma		(+)	426		
2.19.	Kupovina udjela u zavisnim društvima		(-)	427		
2.20.	Prilivi od otuđenja udjela u zavisnim društvima		(+)	428		
2.21.	Kupovina udjela u pridruženim društvima		(-)	429		
2.22.	Prilivi od otuđenja udjela u pridruženim društvima		(+)	430		
2.23.	Kupovina udjela u zajedničkim poduhvatima		(-)	431		
2.24.	Prilivi od otuđenja udjela u zajedničkim poduhvatima		(+)	432		
2.25.	Primljene dividende		(+)	433		
2.26.	Prilivi po osnovu trgovanja derivatnim finansijskim instrumentima		(+)	434		
2.27.	Odlivi po osnovu trgovanja derivatnim finansijskim instrumentima		(-)	435		
2.28.	Ostali prilivi iz ulagačkih aktivnosti		(+)	436		
2.29.	Ostali odlivi iz ulagačkih aktivnosti		(-)	437		
B.	Neto gotovinski tok koji je generisan/(korišten) u ulagačkim aktivnostima (409 do 437)		(+) (-)	438		
3.	GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI					
3.1.	Prilivi od emisije dionica / uplaćeni vlasnički kapital		(+)	439		
3.2.	Sticanje vlastitih dionica		(-)	440		
3.3.	Prilivi od prodaje stečenih vlastitih dionica		(+)	441		
3.4.	Isplaćene dividende		(-)	442		
3.5.	Prilivi od uzetih kredita		(+)	443		
3.6.	Otplata glavnice uzetih kredita		(-)	444		
3.7.	Otplata kamate po uzetim kreditima		(-)	445		
3.8.	Otplata glavnice po najmovima		(-)	446		
3.9.	Otplata kamate po najmovima		(-)	447		
3.10.	Prilivi po osnovu izdatih dužničkih instrumenata		(+)	448		

Redni broj	Pozicija	Bilješka	Oznaka (+) / (-)	Oznaka za AOP	Od 01.01. do 31.12. tekuće godine	Od 01.01. do 31.12. prethodne godine
1	2	3	4	5	6	7
3.11.	Odlivi po osnovu otplate izdatih dužničkih instrumenata		(-)	449		
3.12.	Ostali prilivi iz finansijskih aktivnosti		(+)	450		
3.13.	Ostali odlivi iz finansijskih aktivnosti		(-)	451		
C.	Neto gotovinski tok koji je generisan/(korišten) u finansijskim aktivnostima (439 do 451)		(+) (-)	452		
4.	NETO POVEĆANJE / (SMANJENJE) GOTOVINE I GOTOVINSKIH EKVIVALENATA (A+B+C)		(+) (-)	453	-1.816	14.656
5.	GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI NA POČETKU PERIODA		(+) (-)	454	14.656	
6.	EFEKTI PROMJENE DEVIZNIH KURSEVA GOTOVINE I GOTOVINSKIH EKVIVALENATA		(+) (-)	455		
7.	GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI NA KRAJU PERIODA (4+5+6)		(+) (-)	456	12.840	14.656

Sarajevo-Noví Grad, 28.02.2023.
Mjesto i datum

PLJUCO (ILIJA) MILE
Certificirani računovođa
0383/5
Broj licence

M.P.

Nedžad Koldžo
Direktor

Kontrolni broj: 1688149262

str. 3 od 3

"ZRAK" d.d. Sarajevo

Naziv pravnog lica

Sarajevo-Novu Grad, Adema Buće 148

Sjedište i adresa pravnog lica

Proizvodnja optičkih instrumenata i fotografske opreme

Djelatnost

Razvojna banka Federacije BiH

Naziv banke

1950010012195456

Broj računa

4200086870006

Identifikacioni broj za direktne poreze

200086870006

Identifikacioni broj za indirektne poreze

26.70

Šifra djelatnosti po KDBIH 2010

108

Šifra opštine

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU

od 01.01.2022. do 31.12.2022. godine

Sarajevo-Novu Grad

Mjesto

PLJUCO (ILIJA) MILE

Certificirani računovođa

0383/5

Broj licence

Nedžad Koldžo

Direktor

28.02.2023.

Datum

062/794-821

Kontakt

Kontrolni broj: 188676842137

str. 1 od 2

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU
za period koji završava na dan 31.12.2022. godine

VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	Oznaka na AOP	KAPITAL KOJI PRIPADA VLASNICIMA MATIČNOG DRUŠTVA						Akumulirana isporuka-čena dobit/ (nepokriveni gubitak)	UKUPNO (3+4+5+6+7+8+9)	KAPITAL KOJI PRIPADA VLASNICIMA MANJINSKIH INTERESA	UKUPNI KAPITAL (10+11)	
		Dionički kapital	Dionička premija	Rezerve	Revalorizacijske rezerve za nekretnne, postrojenja i opremu	Revalorizacijske rezerve za finansijsku imovinu mjerenu po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	Ostale revalorizacijske rezerve					
		Vlasnički udjeli										Ostali vlasnički kapital
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Stanje na dan 31.12.2020. godine	901	10.552.531		155					-4.947.982	5.604.704		5.604.704
2. Efekti retroaktivna primjena promjena računovodstvenih politika	902											
3. Efekti retroaktivnog prepriavljanja iznosa priznatih u skladu sa MRS II	903											
4. Ponovno iskazano stanje na dan 31.12.2020., odnosno 01.01.2021. (901+902+903)	904	10.552.531		155					-4.947.982	5.604.704		5.604.704
5. Dobit/(gubitak) za period	905								-2.875.200	-2.875.200		-2.875.200
6. Ostali ukupni rezultat za period	906											
7. Ukupni rezultat (905+906)	907								-2.875.200	-2.875.200		-2.875.200
8. Emisija dioničkog kapitala i drugi oblici povećanja vlasničkog kapitala	908											
9. Sticanje vlastitih dionica i drugi oblici smanjenja vlasničkog kapitala	909											
10. Objavljene dividende	910											
11. Drugi oblici isporuka dobiti i pokrivena gubitka	911								2.875.200	2.875.200		2.875.200
12. Ostale promjene	912											
13. Stanje na dan 31.12.2021. godine (904+907+908-909-910+911+912)	913	10.552.531		155					-4.947.982	5.604.704		5.604.704
14. Efekti retroaktivna primjena promjena računovodstvenih politika	914											
15. Efekti retroaktivnog prepriavljanja iznosa priznatih u skladu sa MRS II	915											
16. Ponovno iskazano stanje na početku perioda 01.01.2021. godine (913+914+915)	916	10.552.531		155					-4.947.982	5.604.704		5.604.704
17. Dobit/(gubitak) za godinu	917								-1.852.776	-1.852.776		-1.852.776
18. Ostali ukupni rezultat za godinu	918											
19. Ukupni rezultat (917+918)	919								-1.852.776	-1.852.776		-1.852.776
20. Emisija dioničkog kapitala i drugi oblici povećanja vlasničkog kapitala	920											
21. Sticanje vlastitih dionica i drugi oblici smanjenja vlasničkog kapitala	921											
22. Objavljene dividende	922											
23. Drugi oblici isporuka dobiti i pokrivena gubitka	923											
24. Ostale promjene	924											
25. Stanje na kraju perioda na dan 31.12.2022. godine (916+919+920-921-922+923+924)	925	10.552.531		155					-6.860.758	3.751.928		3.751.928

Kontrolni broj: 188676842137

str. 2 od 2